

Venäjä ja turvallisuus

Tutkimus- ja asiantuntijatarjonta Suomessa

Venäjä ja turvallisuus

Tutkimus- ja asiantuntijatarjonta Suomessa

Selvityksen tekijä: Eemil Mitikka, VTM

Selvityksen tilaajat: puolustusministeriö,
sisäministeriö ja ulkoministeriö

Helsinki 2020

Puolustusministeriö
Eteläinen Makasiinikatu 8
PL 31, 00131 HELSINKI
www.defmin.fi

ISBN: 978-951-663-104-5 nid.
ISBN: 978-951-663-103-8 pdf

Taitto: Taina Ståhl
Helsinki 2020

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Yhteenveto.....	7
3	Kyselyyn osallistuneet	9
4	Rahoitus ja resurssit.....	14
5	Aiheet ja aineistot	16
6	Tutkimuksen ja asiantuntemuksen kehityskulut.....	20
7	Venäjä ja turvallisuus -aiheiset julkaisut Suomessa.....	22
8	Verkottuminen ja yhteistyö viranomaisten kanssa	25
9	Tutkimuksen ja asiantuntijuuden merkitys ja yhteiskunnallinen hyödynnettävyys.....	33
10	Opetus ja koulutus	34
11	Lopuksi.....	37
12	Liitteet.....	39

1 Johdanto

Tämä selvitys on toteutettu puolustusministeriön, sisäministeriön ja ulkoministeriön toimeksiannosta ja sen tarkoituksena on tuottaa tietopohjaa Venäjä ja turvallisuus -tutkimusyhteistyön kehittämiseksi tutkimus- ja asiantuntijatahojen ja viranomais-ten välillä.

Suomessa on runsaasti laadukasta Venäjä-tutkimusta, mutta ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan sekä kokonaisturvallisuuden teemoihin liittyen selvästi vähemmän. Akateemisen tutkimuksen lisäksi Suomessa on osaamista ja tutkimus- ja selvitystoimintaa sekä asiantuntijatyöskentelyä, jossa olisi hyödyllistä tehdä tiiviimpää yhteistyötä viranomaisten ja tutkimuskentän välillä.

Selvitys toimii jatkumona vuonna 2016 laaditulle VN TEAS -selvitykselle Venäjän turvallisuuspolitiikan tutkimuksesta Suomessa.¹ Lisäksi selvitys on jatkoa puolustusministeriön, sisäministeriön ja ulkoministeriön vuonna 2017 tilaamalle ja professori Kari Liuhdon toteuttamalle selvitykselle viranomaisten tieto- ja yhteistyötarpeista. Selvityksen yhtenä jatkotoimenpiteenä ehdotettiin alan tutkimustarjonnan tarkempaa selvittämistä, mihin tässä selvityksessä keskitytään.

Selvityksellä kartoitetaan aihealueen Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen ja asiantuntemuksen tarjontatahojen näkemyksiä. Tämä toteutettiin lähettämällä aihetta käsittelevä kysely noin 240 taholle yliopistoissa, korkeakouluissa, tutkimuslaitoksissa ja muissa asiantuntijaorganisaatioissa (ks. raportin lopussa olevissa liitteistä lista organisaatioista, joihin kysely lähetettiin). Vastaaajien määrää rajattiin siten, että kysely lähetettiin ainoastaan suomalaisille tai suomenkielentaitoisille aihepiirin parissa työskenteleville tutkijoille ja asiantuntijoille. Tämä on tärkeää huomioida myös tuloksia tulkittaessa, sillä monissa alan tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioissa työskentelee paljon myös ulkomaalaisia ja suomen kieltä osaamattomia tutkijoita sekä asiantuntijoita, jotka saattavat tehdä aihepiirin kannalta relevanttia tutkimusta. Näin ollen selvityksessä käytetty kyselydata ei luonnollisesti maalaa täydellistä kuvaa kaikesta Suomessa tehtävästä Venäjä ja turvallisuus -aiheisestä tutkimuksesta ja asiantuntijatyöstä, mutta tarjoaa kuitenkin läpileikkauksen aihepiirin tämän hetkisestä suomalaisesta tutkimuksesta ja asiantuntijatyöstä.

Selvityksen tekijä ja edellä mainittujen ministeriöiden tukiryhmä määrittivät tahot, joille kysely lähetettiin. Kyselyn vastaajatahoja rajattaessa käytettiin muun muassa aikaisempia puolustusministeriön raportteja referensseinä. Lisäksi selvityksen tekijä konsultoi esimerkiksi Aleksanteri-instituutin valtakunnallisten Venäjän

¹ Ks. Heusala, A.-L., Pyykönen, E., & Kivinen, M. (2016). Venäjän turvallisuuspolitiikka – tutkimus Suomessa ja kehitystrendit Venäjällä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2016. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. URL:<https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=14702>

ja itäisen Euroopan asiantuntijaopintojen (VIExpert) henkilökuntaa potentiaalisista kyselyyn osallistujista.

Kyselyssä pyydettiin vastaajia vastaamaan seuraavia aihealuetta ”Venäjä ja turvallisuus” koskeviin kysymyksiin:²

- Rahoitus ja resurssit
- Aineet ja aineistot
- Tutkimuksen ja asiantuntemuksen kehityskulut
- Verkottuminen ja yhteistyö
- Tutkimuksen ja asiantuntijuuden merkitys ja yhteiskunnallinen hyödynnettävyys
- Opetus ja koulutus
- Vastaajan taustatiedot.

Kyselyyn saatiin yhteensä 63 vastausta 18:sta yliopistosta, korkeakouluista, tutkimuslaitoksista ja asiantuntijaorganisaatioista. Vastauksia saatiin Aleksanteri-instituutista, BOFITista, East Office of Finnish Industriesista, Helsingin yliopistosta, Itä-Suomen yliopistosta, Jyväskylän yliopistosta, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta (Xamk), Lapin yliopistosta, Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta, Maanpuolustuskorkeakoulusta, Puolustusvoimien tutkimuslaitoksesta, Rajavartiolaitos /Raja- ja merivartiokoulusta, Suomalais-venäläisestä kauppakamarista, Tampereen yliopistosta, Turun yliopistosta, Ulkopoliittisesta instituutista, Åbo Akademiasta sekä yhdestä ulkomaisesta tutkimuslaitoksesta.

Koska vastaajat edustivat varsin erilaisia tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioita – eikä Venäjä ja turvallisuus -tutkimusta oltu määritelty tiukasti kyselyssä – oli myös vastaajien tulkinta turvallisuuden alle kuuluvista aihealueista laaja ja joukkoon mahtui myös aiheita, jotka eivät perinteisessä mielessä kuulu turvallisuustutkimukseen. Laajasti ymmärretty turvallisuuden käsite ei kuitenkaan välttämättä ole heikkous Venäjä ja turvallisuus -aiheisen tutkimuksen ja asiantuntijuuden kehittämisen kannalta, sillä yhteistyötä kehittäessä on tärkeää myös tunnistaa turvallisuuden juurisyitä ja ajureita. Näiden tunnistamisessa tarvitaan puolestaan laaja-alaista osaamista, vaikka tämä osaaminen ei liittyisikään suoraan turvallisuuteen tai turvallisuustutkimukseen.

² Tarkat kysymyksenasettelut löytyvät raportin lopusta olevista liitteistä.

2 Yhteenveto

Typillinen suomalainen Venäjä ja turvallisuus -teemojen parissa työskentelevä tutkija tai asiantuntija on 48-vuotias, koulutustaustaltaan joko humanisti tai yhteiskuntatieteilijä, työskentelee yliopistossa ja hallitsee venäjän kielen vähintään hyvällä tasolla. Kyselyn perusteella aihepiirin tutkijoiden ja asiantuntijoiden sukupuolijakauma on melko tasainen: 54 % vastanneista oli miehiä ja naisia vastaavasti 46 %. Noin puolet (49 %) aihepiirin tutkijoista työskentelee pääkaupunkiseudulla sijaitsevissa tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioissa. Kuitenkin myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella ja ulkomailla työskentelee paljon alan suomalaisia tutkijoita ja asiantuntijoita: esimerkiksi Itä-Suomen ja Tampereen yliopistoista vastattiin kyselyyn ahkerasti.

Enemmistö aihepiirin tutkijoista ja asiantuntijoista (yhteensä 68 %) saa rahoituksen työnsä joko organisaation budjettirahoituksesta tai julkiselta sektorilta ulkoisena rahoituksena. Rahoituksen ja resurssien osalta tutkijat ja asiantuntijat ovat suhteellisen tyytyväisiä oman organisaationsa tarjoamaan työskentelytukeen sekä omien tutkimusprojektiensa rahoitukseen. Toisaalta rahoituksen löytämistä pidetään haastavana eikä tutkimuksen rahoitusmahdollisuuksien koeta kohentuneen merkittävästi, vaikka selkeä enemmistö vastaajista kokee Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen ja asiantuntijuuden tärkeyden korostuneen ja mielenkiinnon aihepiiriä kohtaan kasvaneen Ukrainan konfliktin alkamisen jälkeen. Myöskään alan asiantuntijoiden määrän ei koeta lisääntyneen merkittävästi Suomessa viime vuosien aikana.

Eniten tutkittuja aihealueita Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksessa ovat arvo maailmojen ja asenteiden, ulkopolitiikan, historian, eliitin ja vallanpitäjien sekä identiteetti- ja aluetutkimuksen kaltaiset teemat. Vähemmän tutkittuja teemoja ovat puolestaan mm. terrorismi, rajat ylittävä ja järjestäytynyt rikollisuus, ympäristö- ja rajaturvallisuus, puolustusteollisuus sekä vaalit ja vaalijärjestelmä. Kyselyn tulokset ovat tältä osin pitkälti linjassa aiemman suomalaista Venäjän turvallisuuspolitiikan tutkimusta koskevan selvitystyön kanssa.³

Useimmiten käytettyjä aineistoja Venäjä turvallisuus -tutkimus- ja asiantuntijatyössä ovat akateemiset tutkimukset, venäjänkieliset ja kansainväliset aineistot, julkiset viranomaisasiakirjat, puheet ja julkiset lausunnot sekä esiintymiset ja raportit. Vähemmän käytettyjä aineistoja ovat puolestaan rekisteriaineistot, ei-julkiset asiakirjat, kulttuurituotteet, big data (massadata) sekä talousennusteet. Selvityksen perusteella useammin tutkimuksessa ja asiantuntijatyössä käytetyt aineistot ovat usein luonteeltaan avoimen lähteen aineistoja ja harvemmin käytetyt salaiseksi

³ Ks. Heusala, A.-L., Pyykönen, E., & Kivinen, M. (2016). Venäjän turvallisuuspolitiikka – tutkimus Suomessa ja kehitystrendit Venäjällä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2016. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. <https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=14702>

luokiteltuja tai ei-julkisesti saatavilla olevia, mikä selittää osiltaan myös niiden käyt-
töomääriä. Toisaalta harvemmin tutkimuksessa käytetyistä aineistoista esimerkiksi
kulttuurituotteet, big data ja talousennusteet ovat usein avoimesti saatavilla olevia
aineistoja, joten tämän kaltaisten aineistojen käyttöä voisi mahdollisuuksien mukaan
soveltaa jatkossa enemmän Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksessa.

Lähes puolet alan tutkijoista ja asiantuntijoista on harkinnut ulkomaille työ-
kentelemään siirtymistä. Vetotekijöitä ulkomaille ovat mm. korkeampi palkkataso,
paremmat työskentelypuitteet, asiantuntemuksen korkeampi taso, kokemuksen saa-
minen kansainvälisistä tehtävistä sekä henkilökohtaiset syyt. Toisaalta ulkomaan-
kierto nähdään myös luonnollisena osana tutkijan tai asiantuntijan uraa, joten ulko-
maille työskentelemään siirtyminen ei välttämättä kieli yksinomaan alan paremmista
näkyistä ulkomailla.

Alan tutkijoiden ja asiantuntijoiden mukaan suurin haaste tutkijoiden sekä asian-
tuntijoiden ja viranomaisten väliselle yhteistyölle on epä tietoisuus viranomaispuolen
yhteistyömahdollisuuksista ja- tahoista viranomaispuolella. Yli puolet vastaajista koki
myös organisaatioiden väliset toimintakulttuurierot, yhteistyölle varattujen resurssien
riittämättömyyden, erilaiset tutkimustoiminnalliset tavoitteet sekä yhteistyön heikon
koordinoinnin ongelmallisiksi viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön kannalta.

Venäjä ja turvallisuus -tutkimus ja asiantuntijuus koetaan tutkijoiden ja asian-
tuntijoiden keskuudessa yhteiskunnallisesti merkitykselliseksi. Lisäksi vastaajat
kokivat, että alan tutkimukselle ja asiantuntijuudelle on kysyntää vastaisuudessakin.
Myös aihepiirin tutkijoiden ja asiantuntijoiden äänen koettiin kuuluvan suomalaisessa
ajankohtaiskeskustelussa. Toisaalta asiantuntija- ja tutkimustiedon ei koeta näkyvän
yhtä vahvasti käytännössä muodostettaessa tilannekuvaa Suomen ulko- ja turvalli-
suuspolitiikasta tai kokonaisturvallisuudesta. Myöskään ulko- ja turvallisuuspolitiikan
kannalta relevanttia sektori- tai akateemista tutkimusta ei vastaajien mukaan tehdä
tarpeeksi Suomessa. Lisäksi vastaajien mielestä Suomessa ei ole riittävästi ulko-
turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä kokonaisturvallisuuden kannalta relevanttia
osaamista ja asiantuntemusta.

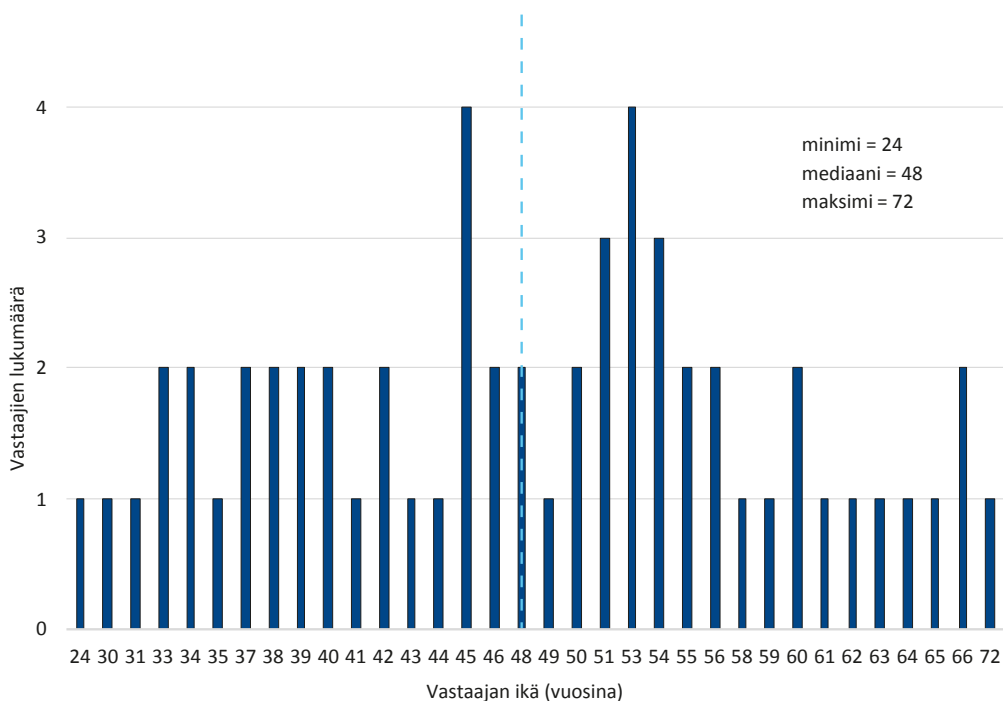
Tutkijoiden ja asiantuntijoiden keskuudessa kysytyimpiä yhteistyömuotoja olivat
erilaiset verkostotoiminnan muodot, kuten alan opiskelijoille, tutkijoille ja asiantunti-
joille suunnatut yhteiset työpajat sekä ei-julkiset asiantuntijakeskustelut. Myös alan
opiskelijoiden harjoitteluja ja vaihto-opintoja sekä opinnäytetöiden toimeksiantoja
toivottiin nykyistä enemmän.

Huolimatta siitä, että vastaajien mukaan Venäjä ja turvallisuus -aihepiirin tutki-
mukselle tulee olemaan todennäköisesti kysyntää vastaisuudessakin, Suomen suu-
rimpien yliopistojen kurssitarjonnan valossa tutkimusalan opetus ja koulutus on tällä
hetkellä vähäistä: vuonna 2019 Venäjän ja itäisen Euroopan asiantuntijaopintojen
(VIExpert) 70:stä tarjolla olevasta kurssista ainoastaan neljä käsitteli suoraan tur-
vallisuuspolitiikan teemoja.

3 Kyselyyn osallistuneet

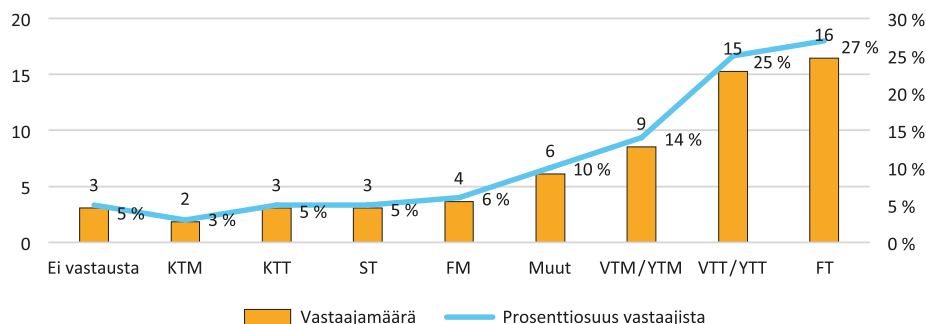
Venäjä ja turvallisuus -kysely lähetettiin yhteensä hieman yli 210:lle alan tutkijalle ja asiantuntijalle, joista yhteensä 63 vastasi kyselyyn. Kyselyn vastausprosentti oli noin 30 %, jota voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon kyselyn rajatun aihepiirin.

Vastaajat edustavat eri vaiheessa uraa olevia Venäjä ja turvallisuus -aihepiirin tutkijoita ja asiantuntijoita. Nuorin vastaaja oli 24-vuotias ja iäkkäin vastaaja 72-vuotias. Vastaajien mediaani-ikä oli 48 vuotta.

Kuva 1. Vastaajien ikäjakauma. Vaaleansininen katkoviiva kuvaa vastaajien mediaani-ikää (48 vuotta).

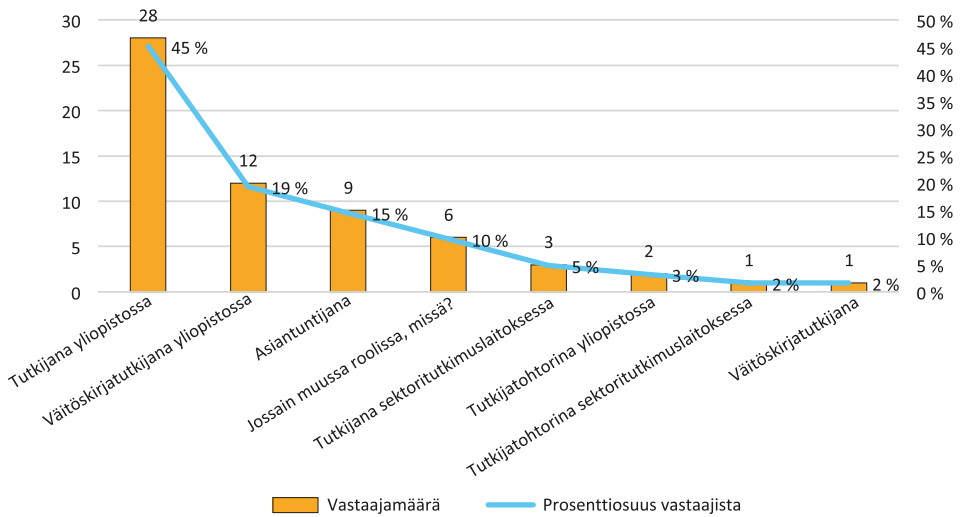
Miesten osuus vastaajista oli 54 % ja naisten 46 %. Suurin osa vastaajista oli koulutustaustaltaan joko humanisteja tai yhteiskunta- ja valtiotieteilijöitä, sillä hieman yli puolet (52 %) vastaajista oli filosofian tai yhteiskunta-/valtiotieteen tohtoreita. Samojen alojen maisteritkin vastasivat yhteensä 20 % vastanneista. Vastanneiden joukossa oli myös muutamia sota- ja kauppatieteilijöitä.

Kuva 2. Vastaajien oppiarvo ja koulutustausta.⁴

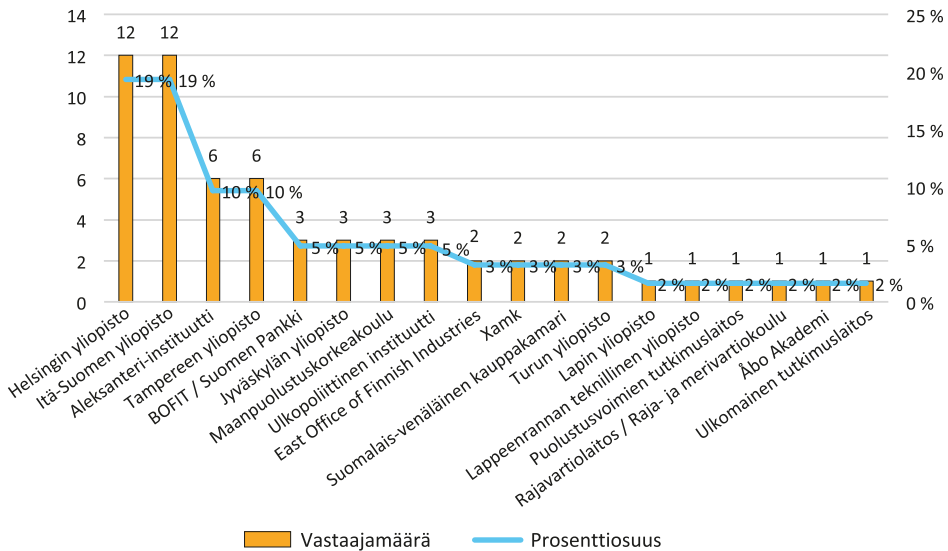
Akateeminen maailma oli vahvasti edustettuna kyselyssä, sillä yhteensä 67 % vastaajista ilmoitti työskentelevänsä yliopistossa. Yliopistossa työskentelevistä 45 % oli tutkijoita, 19 % väitöskirjatutkijoita ja 3% tutkijatohtoreita. Yliopistostaustaisten vastaajien määrä oli itse asiassa vielä hieman tätä suurempi, sillä ”Jossain muussa roolissa, missä?” -vastaajien joukossa oli muun muassa yliopisto-opettajia ja emeritusprofessori. Asiantuntijatehtävissä puolestaan työskenteli 15 % ja sektoritutkimuslaitoksissa yhteensä 9 % vastanneista.

⁴ KTM = Kauppatieteiden maisteri, KTT = Kauppatieteiden tohtori, ST = Sotatieteiden tohtori, FM = Filosofian maisteri, VTM = Valtiotieteiden maisteri, YTM = Yhteiskuntatieteiden maisteri, VTT = Valtiotieteiden tohtori, YTT = Yhteiskuntatieteiden tohtori, FT = Filosofian tohtori

Kuva 3. Vastaajien ammattiprofiili.

Kyselyyn saatiin eniten vastauksia Helsingin yliopistosta: 18 vastaajaa työskenteli joko Helsingin yliopistossa tai sen alaisuudessa toimivassa Aleksanteri-instituutissa. Itä-Suomen yliopisto oli niin ikään vahvasti edustettuna kyselyssä 12:sta vastaajalla, ja Tampereen yliopistostakin kyselyyn vastasi kuusi henkilöä. Myös muista yliopistoista ja sektoritutkimuslaitoksista saatiin tasaisesti vastauksia.

Kuva 4. Vastaajien työskentelyorganisaatiot.⁵

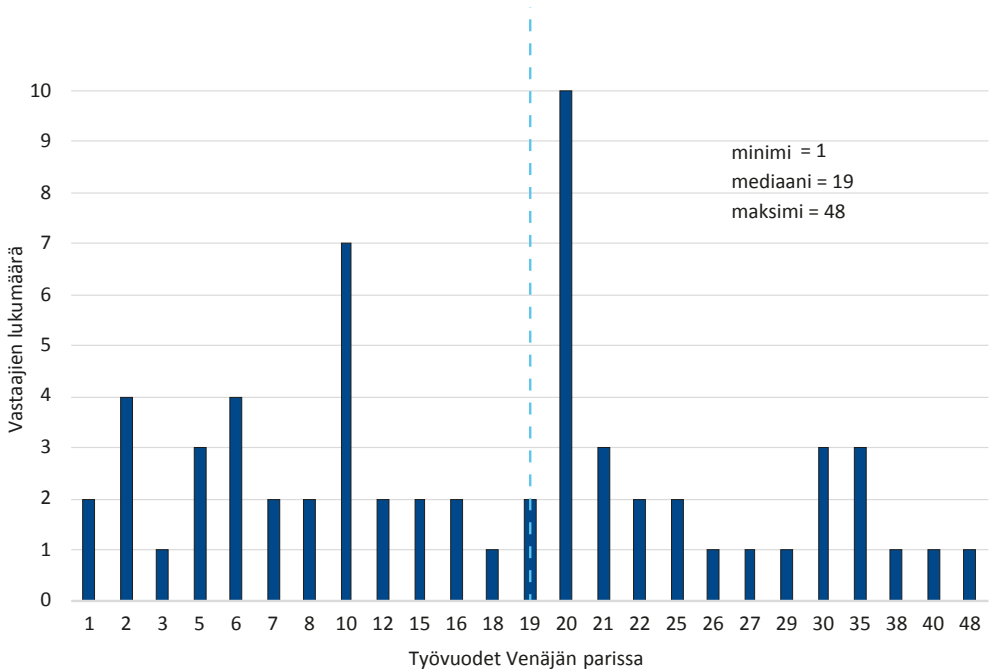
⁵ Xamk = Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

Venäjä ja turvallisuus -kyselyyn vastanneet tutkijat ja asiantuntijat työskentelevät monipuolisesti erilaisten teemojen parissa. Kuvassa 5 on kuvattuna vastaajien omia luonnehdintoja teemoista ja aihealueista joiden parissa he työskentelevät. Kuten kuvasta on nähtävissä, Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen ja asiantuntijuuden teemojen kirjo on varsin kattava.

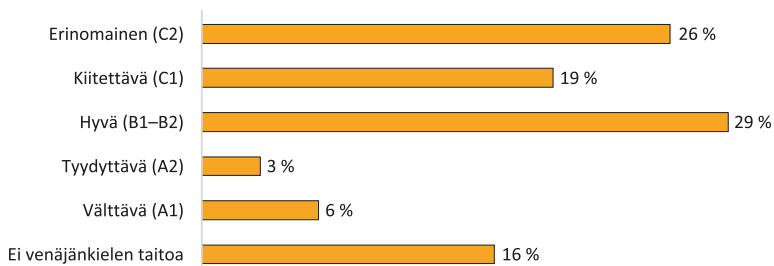
Kuva 5. Sanapilvi vastaajien tutkimus-/asiantuntijasuuntautumisista ja erikoistumisaloista.

Kyselyyn vastanneista suurin osa on työskennellyt Venäjään liittyvien kysymysten parissa toistakymmentä vuotta, sillä ”kuinka monta vuotta olette työskennelleet Venäjän parissa?”-kysymyksen vastauskeskiarvo ja mediaani olivat 19 vuotta.

Kuva 6. Venäjän parissa työskenneltyjen työvuosien määrä. Katkoviiva kuvaa Venäjän parissa vietettyjen työvuosien mediaania.”

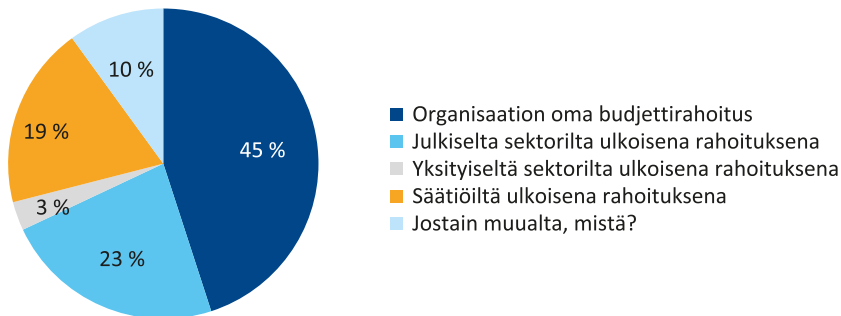
Myös venäjänkielentaitoisia vastaajia oli paljon: vastaajista 74 % ilmoitti venäjän kielen taitotasokseen vähintään hyvän. Toisaalta vastaajien joukosta löytyi myös jonkin verran venäjän kieltä taitamattomia tutkijoita ja asiantuntijoita (yhteensä 16 % vastaajista).

Kuva 7. Vastaajien venäjän kielen taitotaso.

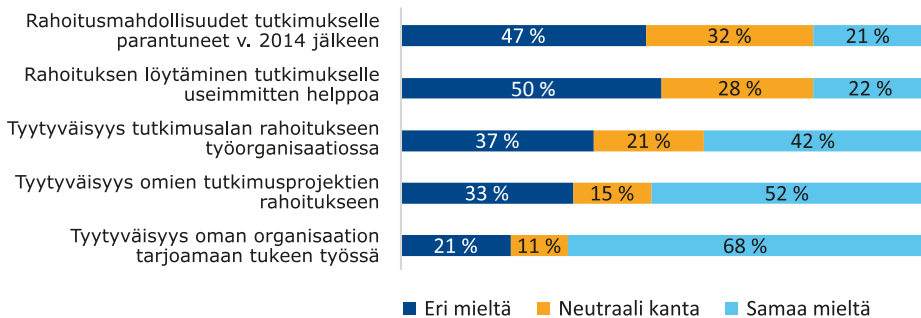
4 Rahoitus ja resurssit

Vastaajien mukaan suurin osa Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen asiantuntija- ja tutkimustyön rahoituksesta tulee organisaation omasta budjetoinnista, seuraavaksi yleisimmän rahoitusmuodon ollessa julkiselta sektorilta tuleva ulkoinen rahoitus. Noin joka viides vastaaja puolestaan rahoittaa tutkimus- tai asiantuntijatyönsä säätiö-rahoituksen turvin. Yksityiseltä sektorilta rahoituksen työlleen saa vain 3 % vastaajista. Toisaalta 10 % ilmoitti työnsä rahoituksen koostuvan erilaisista rahoitusmuodoista, esimerkiksi osittain peruspalkasta sekä osittain säätiö- ja akatemiarahoituksesta. Yhdellä vastaajalla ei ollut tällä hetkellä rahoitusta työlleen.

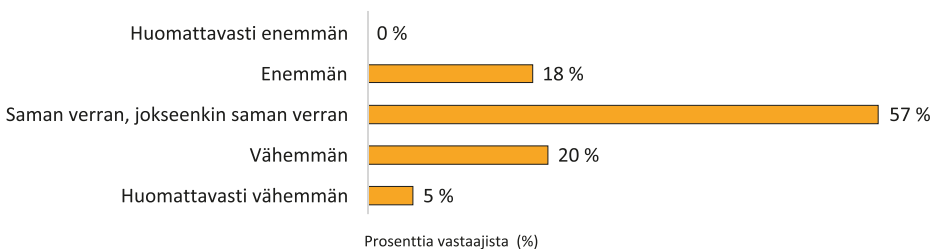
Kuva 8. Tutkimus- ja asiantuntijatyön rahoituslähteet.

Rahoituksen osalta vastaajilta kysyttiin myös tyytyväisyydestä rahoituksen tasoon. Rahoitukseen liittyen vastaajat suhtautuivat kaikista nuivimmin kysymyksiin rahoitusmahdollisuuksien parantumisesta vuoden 2014 jälkeen sekä tutkimuksen rahoituksen löytämisen helppouteen. Ainoastaan noin joka viides vastaaja koki Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen rahoitusmahdollisuuksien parantuneen vuoden 2014 jälkeen, jolloin Venäjä valtasi Krimin niemimaan ja aloitti sotatoimet Itä-Ukrainassa. Vastaavalla tavalla hieman yli puolet vastaajista koki, että rahoituksen löytäminen tutkimukselle ei ole helppoa. Toisaalta oman työorganisaation tarjoamaan tukeen työssä sekä omien tutkimusprojektien rahoituksen tasoon oltiin melko tyytyväisiä. Niukka enemmistö vastaajista oli myös tyytyväisiä oman tutkimusalansa rahoitukseen työorganisaatiossaan.

Kuva 9. Tutkimuksen ja asiantuntijuuden rahoituksen ja resurssien mielikuvat.

Kyselyssä tiedusteltiin rahoituksen osalta myös vastaajien mielipidettä Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen rahoituksen tasoon suhteessa alan tutkimuksen kansainväliseen rahoituksen tasoon. Enemmistö vastaajista (57 %) oli sitä mieltä, että suomalaista alan tutkimusta rahoitetaan saman verran tai jokseenkin saman verran kuin ulkomaillakin. Vastaajista neljännes oli sitä mieltä, että suomalaista aihepiirin tutkimusta rahoitetaan vähemmän kuin kansainvälistä tutkimusta. Yhdenkään vastaajan mielestä suomalaista alan tutkimusta ei rahoiteta huomattavasti enemmän alan kansainvälisen tutkimuksen rahoituksen tasoon verrattuna.

Kuva 10. Alan tutkimuksen rahoituksen taso kansainvälisessä vertailussa. Prosenttiluvut kuvaavat osuuksia vastauksista kysymykseen: "Rahoitetaanko Suomessa Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää tutkimusta suhteessa kansainväliseen tasoon mielestänne huomattavasti vähemmän, vähemmän, saman verran tai jokseenkin saman verran, enemmän vai huomattavasti vähemmän?".

5 Aiheet ja aineistot

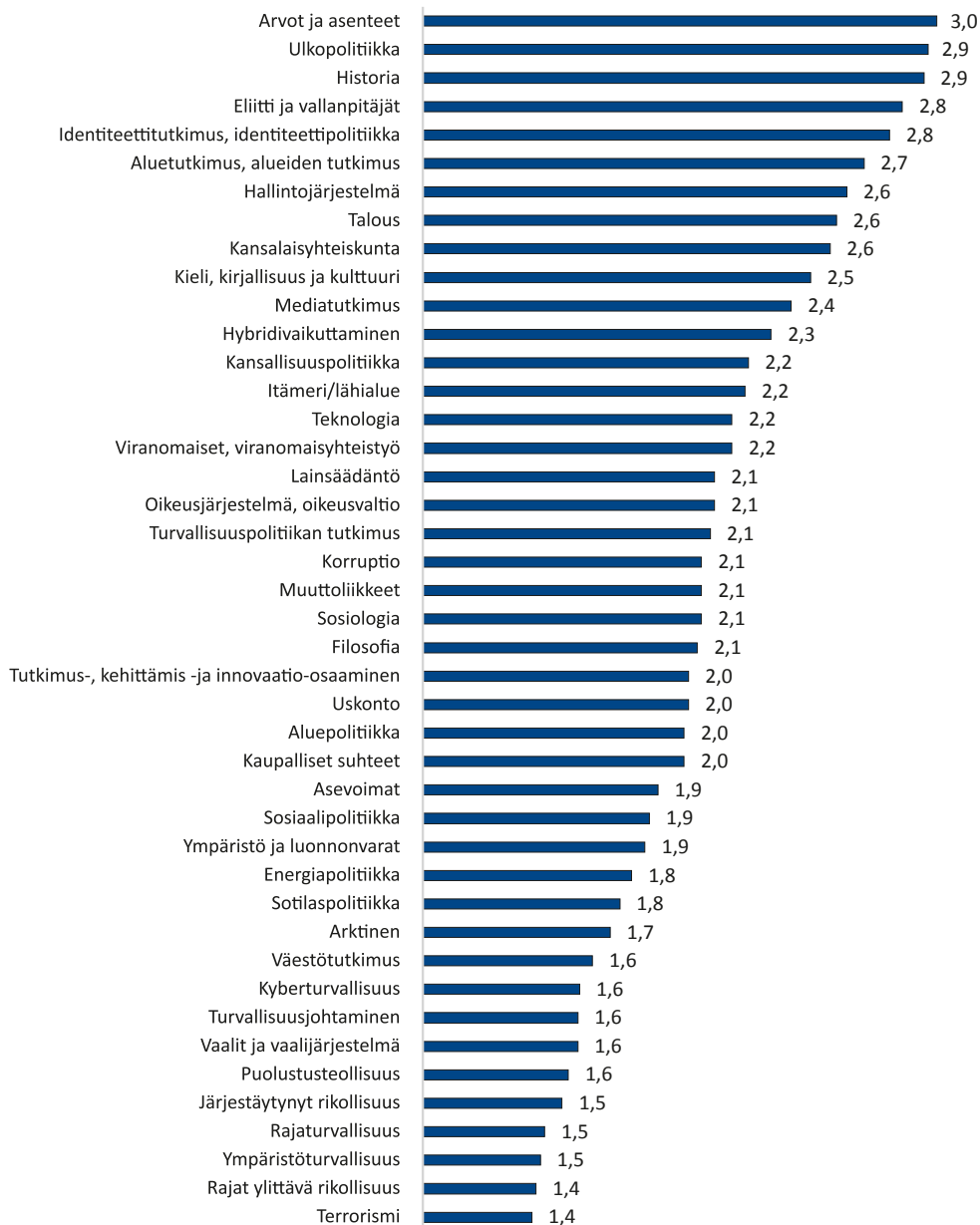
Yksi selvityksen kohteista oli minkäläisten aihealueiden ja aineistojen parissa suomalaiset Venäjä ja turvallisuus -aihepiirin tutkijat ja asiantuntijat työskentelevät. Kuva 11 kuvaa sitä, kuinka usein kyselyyn vastanneet työskentelevät erilaisten aihepiiriin liittyvien aihealueiden parissa. Tutkituimpia aihealueita ovat näiden vastausten perusteella arvojen ja asenteiden, ulkopoliitikan, historian, eliitin ja vallanpitäjien sekä identiteettipoliitikan kaltaiset aihealueet. Vähiten tutkittuja aihealueita ovat puolestaan terrorismin, rajat ylittävän rikollisuuden, ympäristöturvallisuuden, rajaturvallisuuden, järjestäytyneen rikollisuuden ja Venäjän puolustusteollisuuden tutkimus.

Tutkimuksen aihealueita kartoittavaan kysymykseen oli mahdollisuus vastata myös yhteen tai useampaan ”Jotain muuta, mitä?”-vaihtoehtoon. Kysymyksen listassa olevien vaihtoehtojen lisäksi vastaajat ilmoittivat tutkivansa Suomen venäjänkielisiä, työelämää, kansainvälistä koulutusta, nuorisoa, kulttuuridiplomatiaa, rahoitus- ja pankkijärjestelmää, Kiinan ja Venäjän välisiä suhteita, tutkimus- ja tiedepoliittikkaa, viholliskuvia, rajat ylittävää matkailua, eriarvoisuutta, korkeakoulututkimusta, poliittista ja yhteiskunnallista aktivismia, strategiaa sekä venäläistä yhteiskunnallista keskustelua. Tässä kohtaa on tarpeen huomauttaa, että vastaajien tulkinta turvallisuuden alle kuuluvista aihealueista oli vaihteli ja oli varsin laaja, joten kaikki vastauksissa mainitut aiheet eivät välttämättä ole varsinaisesti suoraan turvallisuutteen liittyviä.

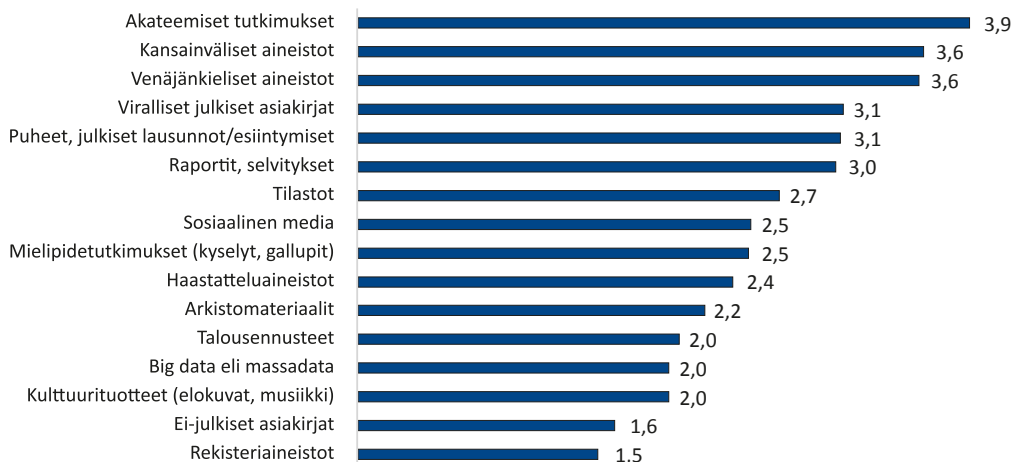
Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen aineistojen osalta käytetyimpiä aineistoja ovat vastaajien mukaan akateemiset tutkimukset, kansainväliset aineistot, venäjänkieliset aineistot sekä viralliset julkiset asiakirjat. Vähemmän käytettyjä aineistoja ovat puolestaan rekisteriaineistot, ei-julkiset asiakirjat, kulttuurituotteet kuten elokuva ja musiikki sekä big data⁶.

Aineistoja koskevaan kysymykseen oli mahdollista vastata myös ”Jotain muuta, mitä?”-vaihtoehtoon. Listassa olevien vaihtoehtojen lisäksi muutamaiset vastaajat ilmoittivat käyttävänsä etnografisia aineistoja, kaunokirjallisuutta, sanoma- ja aikakauslehtiä sekä asiantuntijablogeja aineistona omassa tutkimus- ja asiantuntijatyössään.

⁶ Big data eli massadata on jatkuvasti lisääntyvää, eri lähteistä eri muodoissa ja jatkuvasti kasaantuvaa tietomassaa. Esimerkiksi sosiaalisen median sisällöt ja internetsivustojen loki-tiedot voidaan luokitella big dataksi.

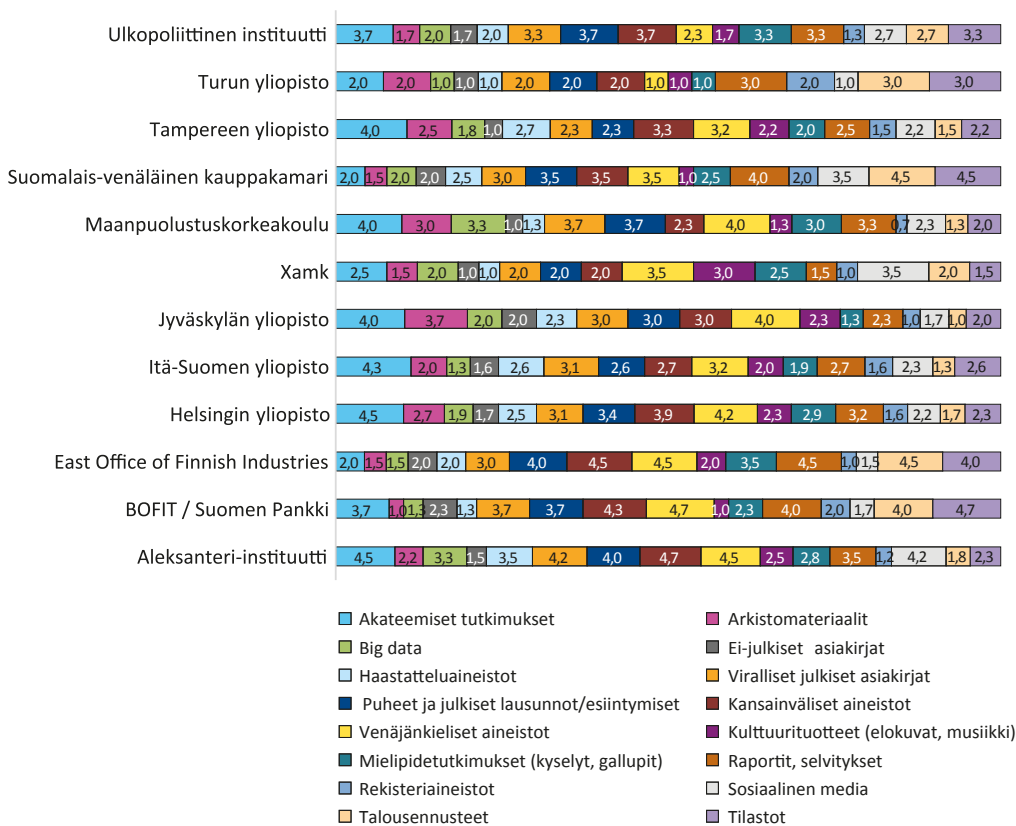

Kuva 11. Tutkimuksen aihealueet. Luvut ovat keskiarvoja vastauksista kysymykseen "Kuinka usein työskentelette seuraavien aiheiden parissa?", jossa 1=Erittäin harvoin, en lähes koskaan, 2=Muitaman kerran vuodessa, 3=Kuukausittain, 4=Viikoittain, 5=Päivittäin tai lähes päivittäin. Mitä lähempänä keskiarvo on lukua 5, sitä useammin kyseistä aihealuetta tutkitaan.

Kuva 12. Tutkimuksen aineistot. Luvut ovat keskiarvoja vastauksista kysymykseen "Kuinka usein käytätte tutkimus- tai asiantuntijatyössänne seuraavia Venäjään liittyviä aineistoja?", jossa 1=Erittäin harvoin, en lähes koskaan, 2=Muuataman kerran vuodessa, 3=Kuukausittain, 4=Viikoittain, 5=Päivittäin tai lähes päivittäin. Mitä lähempänä keskiarvo on lukua 5, sitä useammin kyseistä aineistoa käytetään.

Selvityksessä kartoitettiin myös minkä tyyppisiä aineistoja eri tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioissa käytetään. Kuvassa 13 on kuvattu tutkimusaineistojen käyttö organisaatioittain. Selvityksen kyselydatan perusteella eri organisaatioiden käyttämien aineistojen voidaan katsoa vastaavan melko hyvin näiden organisaatioiden tutkimuksen ja asiantuntijuuden painopisteitä. Esimerkiksi yliopistoissa ja akateemisissa tutkimuslaitoksissa Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen parissa työskentelevät tutkijat käyttävät useimmiten aineistonaan akateemisia tutkimuksia, venäjänkielisiä aineistoja, kansainvälisiä aineistoja sekä puheita ja julkisia esiintymisiä, kun taas ammatinharjoittajat ja sektoritutkimuslaitoksissa työskentelevät asiantuntijat käyttävät useimmin taloussennusteiden, tilastojen sekä raporttien ja selvitysten kaltaisia aineistoja.

Kuva 13. Tutkimusaineistot organisaatioittain. Huom. luvut ovat organisaatiokohtaisia keskiarvoja. Vertailuun on otettu vain ne organisaatiot, joista osallistui kyselyyn enemmän kuin yksi tutkija tai asiantuntija.

Kysymys: "Kuinka usein käytätte tutkimus- tai asiantuntijatyössänne seuraavia Venäjään liittyviä aineistoja?", jossa 1=Erittäin harvoin, en lähes koskaan, 2=Muuataman kerran vuodessa, 3=Kuukausittain, 4=Viikoittain, 5=Päivittäin tai lähes päivittäin. Mitä lähempänä keskiarvo on lukua 5, sitä useammin kyseistä aineistoa käytetään.

Hieman yllättäen moni kyselyyn vastannut ilmoitti käyttävänsä sosiaalista mediaa ja big dataa vain harvoin aineistonaan tutkimus- tai asiantuntijatyössään. Toisaalta on pidettävä mielessä, että kyselyyn osallistuivat ainoastaan suomalaiset tai suomenkielentaitoiset aihepiirin parissa työskentelevät tutkijat sekä asiantuntijat, ja monissa alan tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioissa työskentelee paljon myös ulkomaalaisia tutkijoita ja asiantuntijoita.

6 Tutkimuksen ja asiantuntemuksen kehityskulut

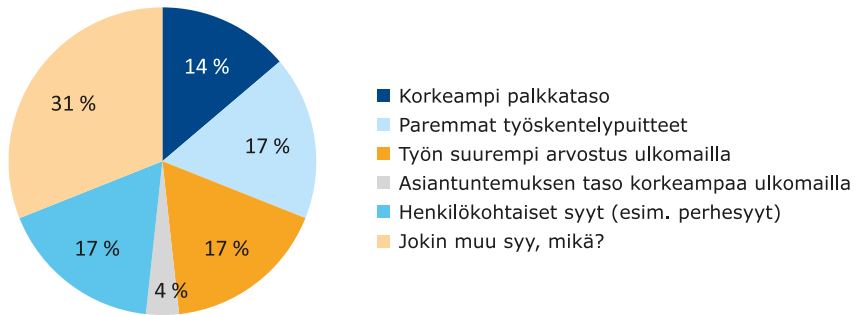
Kyselyssä kartoitettiin myös Venäjä ja turvallisuus -teemojen parissa työskentelevien tutkijoiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä alan tutkimuksen kehityksestä vuoden 2014 jälkeen. Vuosi 2014 valittiin vertailukohtaksi, koska Venäjä valtasi tuolloin Krimin niemimaan ja samana vuonna alkoi myös Itä-Ukrainan sota, joka merkitsi isoa muutosta Euroopan ja Suomen turvallisuustilanteessa. Kuvassa 14 esitetään yleiskatsaus Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen ja asiantuntijuuden kehitykseen liittyvistä mielikuvista vuoden 2014 jälkeen. Kuten kuvasta on nähtävissä, aihepiirin tutkimus ja asiantuntijuus koetaan selvästi aiempaa tärkeämpänä Suomessa. Myös yleisen mielenkiinnon aihepiirin tutkimusta kohtaan koetaan kasvaneen Krimin valtauksen ja Ukrainan konfliktin seurauksena. Lisäksi reilun kolmanneksen vastaajista mukaan aihepiirin tutkimuksen määrä on lisääntynyt ja siihen on panostettu entistä enemmän hänen omassa organisaatiossaan.

Toisaalta moni vastaajista (44 %) koki vastaavasti, että aihepiirin tutkimuksen asiantuntijoiden määrä ei ole lisääntynyt hänen omassa organisaatiossaan vuoden 2014 jälkeen. Lisäksi aihepiirin tutkimuksen tärkeys ja mielenkiinto kyseistä tutkimusta kohtaan ei ole näkynyt vastaajien enemmistön mukaan yhtä voimakkaasti tutkimuksen resurssien kohentumisena. Lähes kolmannes vastaajista oli myös sitä mieltä, että alan tutkimuksen tulevaisuuden näkymät eivät ole parantuneet vuoden 2014 jälkeen.

Kuva 14. Venäjä ja turvallisuus -aihepiirin tutkimuksen ja asiantuntijuuden kehitys viimeisen viiden vuoden aikana.

Selvityksessä kartoitettiin myös ulkomailla työskentelyn vetotekijöitä. Lähes puolet vastaajista (45 %) oli harkinnut siirtymistä ulkomaille tutkijan tai asiantuntijan tehtäviin erinäisistä syistä. Kuvassa 15 on kuvattu näitä syitä. Huomionarvoista vastauksissa oli se, että vain harva mainitsi syyksi asiantuntemuksen korkeamman tason ulkomailla. Useimmiten valittu vastausvaihto tämän kysymyksen kohdalla oli ”Jokin muu syy, mikä?”. Tähän vaihtoehtoon vastanneet vastasivat esimerkiksi harkinneensa ulkomaille siirtymistä useamman osatekijän takia. Myös paremmat työllistymismahdollisuudet mainittiin useamman kerran ulkomaille siirtymisen harkinnan taustalla. Toisaalta ulkomaankierto nähdään myös luonnollisena ja jopa välttämättömänä osana tutkijan tai asiantuntijan uraa, joten ulkomaille työskentelemään siirtyminen tai sen harkitseminen ei välttämättä kieli yksinomaan alan paremmista näkymistä ulkomailla. Myös muutama vastaaja nosti vastauksissaan tämän näkökulman esiin.

Kuva 15. Kysymys: ”Miksi olette harkinneet siirtymistä tutkijaksi tai asiantuntijaksi ulkomaille?” Huom. Mukana vain vastaajat, jotka ilmoittivat harkinneensa ulkomaille siirtymistä.

7 Venäjä ja turvallisuus -aiheiset julkaisut Suomessa

Kuvassa 16 on kuvattu Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen kehitystä Suomessa vuosina 2013–2019 aihepiirin julkaisujen valossa. Julkaisumääriä koskeva data on kerätty Juuli-julkaisuportaalista. Portaali sisältää tietoja suomalaisten tutkimusorganisaatioiden julkaisuista, ja se kattaa yliopistojen ja yliopistollisten sairaaloiden julkaisut vuodesta 2011 ja ammattikorkeakoulujen julkaisut vuodesta 2012. Julkaisu-tietoja on saatavilla myös osasta valtion tutkimuslaitoksia. Tietosisällöt kootaan edellä mainittujen organisaatioiden vuosittaisista opetus- ja kulttuuriministeriölle raportoiduista julkaisutiedoista.⁷

Kuvaan 16 on koottu Juuli-portaalin tarkennetulla haulla⁸ löytyneet Venäjä ja turvallisuus -aiheisten julkaisujen julkaisumäärät vuosilta 2013–2019. Julkaisulista on koottu kaikista niistä julkaisuista, joiden otsikko sisälsi joko sanat venä*, russi*, росси* tai pyсск* ja joihin liittyivät joko sanat turval*, secur* tai безопас*. Tämän jälkeen julkaisut ryhmiteltiin julkaisuluokittain.⁹ Juuli-portaalin tietojen lisäksi kuvan data sisältää myös muutamia Maanpuolustuskorkeakoulun (MPKK) ja Ulkopoliittisen instituutin (UPI) EU:n itäinen naapurusto ja Venäjä -tutkimusohjelman tutkijoiden Venäjä-aiheisia julkaisuja. Näiden organisaatioiden tuottamien julkaisujen julkaisutiedot on kerätty Venäjän turvallisuuspolitiikan tutkimuksen Mannerheim-professuuria hoitavan Katri Pynnöniemen tutkimusprojektien sekä UPI:n ”EU:n itäinen naapurusto ja Venäjä” -tutkimusohjelman kotisivuilta.¹⁰

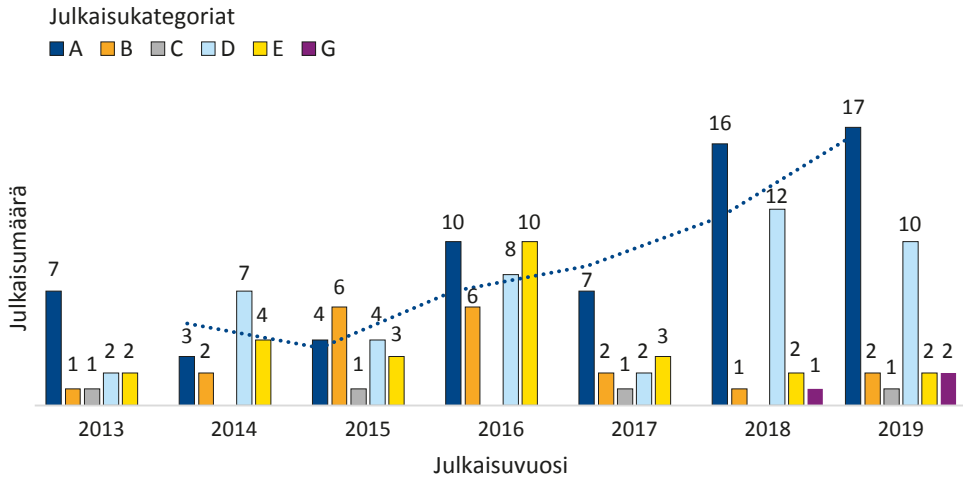
Kuvasta käy ilmi, että aihepiirin tutkimus on julkaisujen perusteella kasvanut Suomessa hieman viime vuosien aikana sillä esimerkiksi vertaisarvioitujen Venäjä ja turvallisuus -teemaisten tieteellisten artikkelien (kategoria A) määrä on noussut vuoden 2014 jälkeen. Vaikkakin kyseisten julkaisujen määrä laskikin hieman vuosien 2016 ja 2017 välillä, on yleistrendi nouseva (ks. kuvan trendiviiva).

⁷ Ks. tarkemmat tiedot: <https://juuli.fi/>

⁸ Ks. tarkemmat tiedot: <https://juuli.fi/Search/Advanced>

⁹ Tarkemmat tiedot julkaisutyyppikoodistosta löytyvät esim. <https://wiki.eduuni.fi/display/cscvirtajtp/Koodistot>

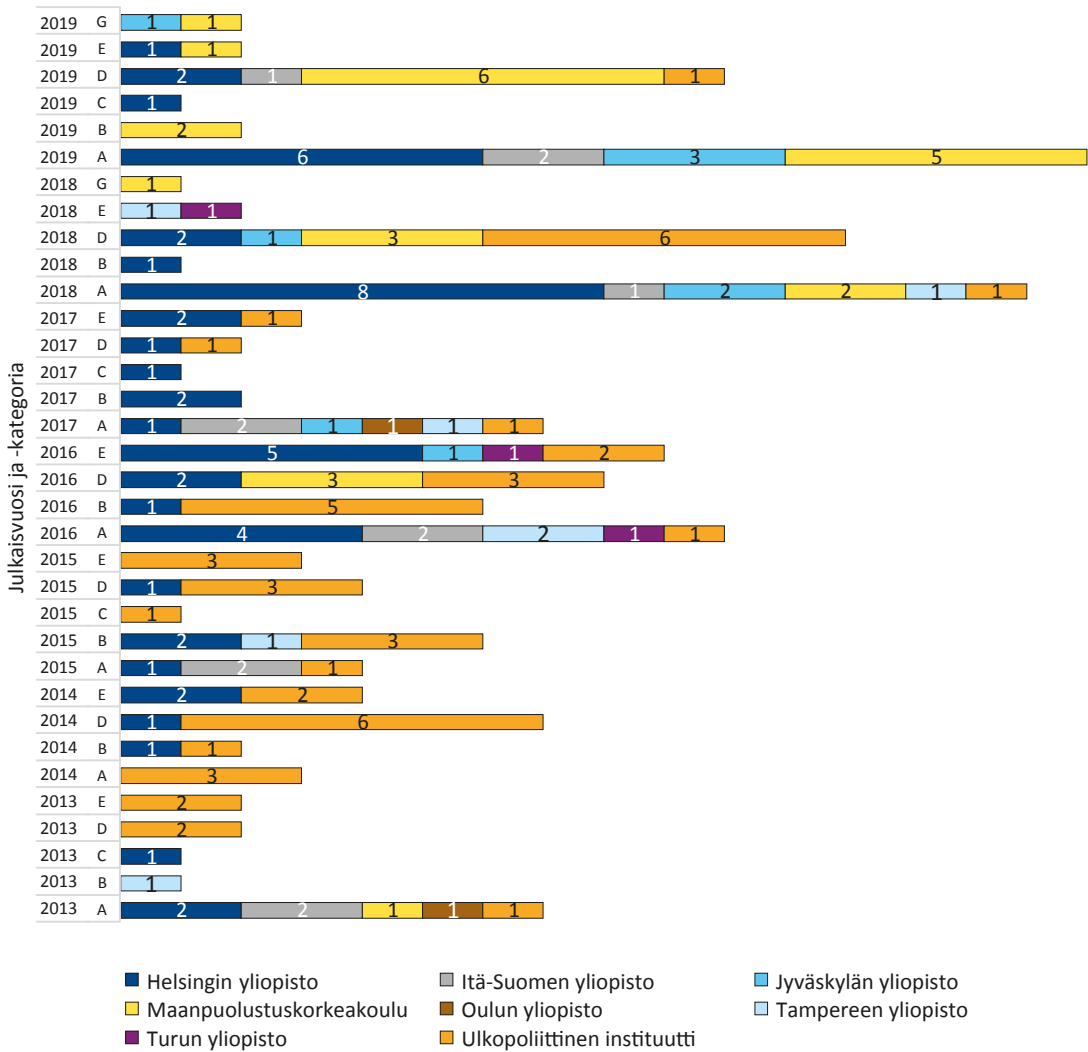
¹⁰ Ks. julkaisulista MPKK: <https://blogs.helsinki.fi/rusmilsec/publications/> ja UPI: <https://www.fiia.fi/tutkimusohjelma/eun-itainen-naapurusto-ja-venaja>

Kuva 16. Venäjä ja turvallisuus -aiheiset julkaisut Juuli-portaalin tietojen perusteella. Sininen katkoviiva kuvaa julkaisukategorian A kehitystrendiä. Julkaisukategoriat: A=Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit, B=Vertaisarvioimattomat tieteelliset kirjoitukset, C=Tieteelliset kirjat, D=Ammattiyhteisölle suunnatut julkaisut, E=Suurelle yleisölle suunnatut julkaisut.

Kuvassa 17 on puolestaan eritelty tiedot vuosien 2013–2019 Venäjä ja turvallisuus -julkaisuista julkaisukategorioittain ja organisaatioittain.¹¹ Yhteensä näinä vuosina on tehty 159 aiheeseen liittyvää julkaisua, joista 64 eli noin 40 % oli vertaisarvioitua tieteellistä tutkimusta. Vuosien 2013–2019 aikana määrällisesti eniten Venäjä ja turvallisuus -aiheisiä julkaisuja tuottivat Helsingin yliopiston, Ulkopoliittisen instituutin, Maanpuolustuskorkeakoulun sekä Itä-Suomen yliopiston työskennelleet tutkijat. Tässä kohtaa on tosin huomautettava, että esimerkiksi Maanpuolustuskorkeakoulun aiheeseen liittyvä julkaisumäärä saattaa olla todellisuudessa suurempi, sillä kaikkia aihepiiriin julkaisuja ei ole saatavilla Juuli-portaalissa.

¹¹ Huom. Kuvan 17 tiedoista on jätetty pois Laurea-ammattikorkeakoulun sekä Lapin yliopiston julkaisujen tiedot, sillä molemmista organisaatioista oli vain yksi aiheeseen liittyvä julkaisu tältä ajalta.

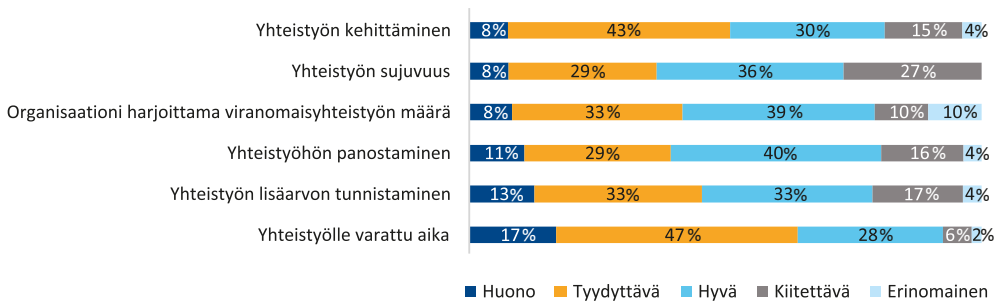
Kuva 17. Venäjää ja turvallisuutta käsittelevät julkaisut organisaatioittain vuosina 2013–2019.

Julkaisukategoriat: A=Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit, B=Vertaisarvioimattomat tieteelliset kirjoitukset, C=Tieteelliset kirjat, D=Ammattiyhteisölle suunnatut julkaisut, E=Suurelle yleisölle suunnatut julkaisut.

8 Verkottuminen ja yhteistyö viranomaisten kanssa

Verkottumisen ja viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön osalta vastaajia pyydettiin antamaan yleisarvosana viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön eri osa-alueille. Vastaajat olivat viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön osalta tyytyväisimpiä yhteistyön sujuvuuteen ja yhteistyöhön panostamiseen. Enemmistö vastaajista koki myös, että viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön lisäarvo on tunnustettu hänen omassa organisaatiossaan.

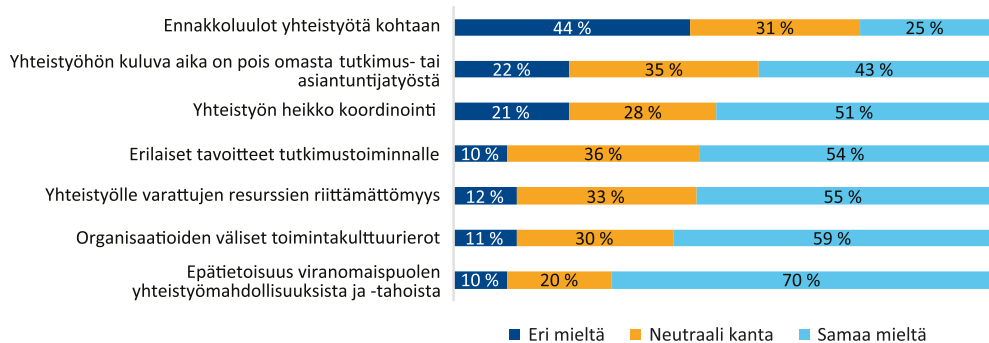
Selvästi vähiten tyytyväisiä oltiin puolestaan viranomaisyhteistyölle varattuun aikaan: yhteensä 64 % vastaajista antoi tälle yhteistyön osa-alueelle joko arvosanan ”huono” tai ”tyydyttävä”. Vastaavalla tavalla hieman yli puolet (51 %) vastanneista antoi yhteistyön kehittämislle ainoastaan ”huonon” tai ”tyydyttävän” arvosanan.

Huom! "En osaa sanoa" -vastauksia ei ole huomioitu tässä, eli luvut edustavat ainoastaan kysymykseen vastanneiden näkemyksiä.

*Kuva 18. Kysymys: "Minkä yleisarvosanan antaisitte seuraaville yhteistyön osa-alueille?"
Huom. "En osaa sanoa" ja puuttuvia vastauksia ei ole huomioitu kuvassa, eli prosentit kuvaavat ainoastaan annettuja arvosanoja.*

Tutkija- ja asiantuntijakentältä kysyttiin myös mielipidettä viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön isoimpiin ongelma-kohtiin. Vastajat näkivät ylivoimaisesti suurimpana haasteena viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön osalta sen, että heillä ei ole tarpeeksi tietoa siitä millaisia yhteistyömahdollisuuksia ja -tahoja viranomaispuolella ylipäänsä on olemassa. Seuraaviksi suurimpina haasteina nähtiin puolestaan organisaatioiden väliset toimintakulttuurierot sekä yhteistyölle varattujen resurssien riittämättömyys. Sen sijaan ainoastaan neljännes vastaajista oli sitä mieltä, että yleiset ennakkoluulot viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä kohtaan olisi haaste tai ongelma yhteistyön kannalta.

Kuva 19. Kysymys: "Mitkä asiat koette suurimmiksi haasteisiksi ja ongelma-kohtiksi tutkimus- ja asiantuntijatahojen ja viranomaisten välillä?"

Viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön ongelma-kohtia tiedusteltaessa vastaajien oli mahdollista myös valita vaihtoehto "Muita haasteita tai ongelmia, mitä?". Muutama vastaaja tarttuikin tähän tilaisuuteen, alla poimintoja näistä vastauksista:

"Molemminpuolinen epäluottamus."

"Asiaorganisaatioiden siiloutuminen omien paradigmojensa ympärille."

"Yhteiskunnallinen vuorovaikutus ei ole riittävän arvostettua yliopistojen rahoitusmallissa."

"Tietynlaisten aiheiden turvaluokitukset, jotka estävät käytännön yhteistyön tekemäni tutkimusaiheen puitteissa."

"Yhteistyötä ei kukaan rahoita."

"Epätietoisuus siitä, keitä Venäjään keskittyviä henkilöitä ylipäänsä on eri organisaatioissa töissä."

"Ei ole dialogia tai tietoa siitä, mitä viranomaiset haluavat, eivätkä viranomaiset tiedä millaista tutkimusta tehdään yliopistoissa."

Venäjä ja turvallisuus -tutkimus- ja asiantuntijatyöhön liittyvän verkostoitumisen osalta pyydettiin vastaajia kertomaan, millaisia yhteistyön ja verkostoitumisen muotoja he toivoisivat enemmän tai vähemmän. Vastausten perusteella yli puolet vastaajista toivoi lähes kaikkia yhteistyön ja verkostoitumisen muotoja enemmän. Kaikkein kysytyimmäksi yhteistyön ja verkostoitumisen muodoksi nousi Venäjä ja turvallisuus -aihepiirin opiskelijoille, tutkijoille ja asiantuntijoille suunnatut yhteiset työpajat. Myös alan asiantuntijoiden verkostotoiminta, aihepiirin opiskelijoiden harjoittelut, vaihto-opinnot ja opinnäytetöiden toimeksiannot sekä ei-julkiset asiantuntijakeskustelut saivat vastaajien keskuudessa runsaasti kannatusta. Lisäksi yleisen kiinnostuksen ja tietämyksen lisäämistä Venäjä ja turvallisuus -tutkimukseen pidettiin tärkeänä. Yhteistyön ja verkostoitumisen muodoista ainoastaan aihepiirin tutkimuksen ulkomaisten akateemisten konferenssien nykyiseen määrään oltiin selkeämmin tyytyväisiä: vain reilu kolmannes vastaajista toivoi näitä lisää.

Kuva 20. Kysymys: "Mitä seuraavista verkostoitumisen ja yhteistyön muodoista toivoisitte enemmän tai vähemmän?", vastausvaihtoehdot: "Paljon vähemmän", "Vähemmän", "Nykyinen määrä on sopiva", "Enemmän" ja "Paljon enemmän". Prosentit kuvaavat vastausvaihtoehtojen "Enemmän" ja "Paljon enemmän" summien prosenttiosuutta kaikista vastauksista.

Kyselyssä annettiin myös vastaajille mahdollisuus kommentoida omin sanoin sitä, miten alan tutkijoiden ja asiantuntijoiden sekä viranomaisten välistä yhteistyötä voisi ja tulisi kehittää. Alla on poimintoja tähän avoimeen kysymykseen saaduista kommenteista:

”Molemmilla pitäisi olla yhteistyöhön enemmän aikaa ja resursseja.”

”Nykyinen Venäjä-tutkimus painottuu paljon Arktiseen, turvallisuuteen tai humanistisiin tieteisiin. Liike-elämää tutkitaan todella vähän ja rahoitusta on äärimmäisen vaikeaa saada. Akateeminen tutkimus on liian teoreettista, joten sen sovellettavuus jää heikoksi ainakin liike-elämän puolella. Eli ainakin tutkittavien aiheiden kirjoa voisi laajentaa, sillä tieteellisen tutkimuksen teoreettisuus tuskin vähenee lähiaikoina.”

”Em. ideat¹² olisivat hyviä oikein toteutettuina. On suuri vaara, että vastuuorganisaatio tuo sinne oman normitotuutensa [...]. Käymissäni seminaareissa näin on juuri tapahtunut ja se estää aidon kriittisen keskustelun. Tämän vuoksi en viitsi enää käydä tilaisuuksissa. Pitäisi ymmärtää, että kaiken tieteen lähtökohta on paradigman haastaminen eikä sen vahvistaminen. Kehittämisen lähtökohtana olisi taata, että tilaisuuksissa olisi eriäviä näkemyksiä.”

”Tutkijoiden ja viranomaisten välinen kuilu on niin huomattava, että aluksi pitäisi ylipäänsä selkeyttää sitä, millä alueilla yhteistyö on mahdollista ja millä tahoilla olisi sitä kohtaan kiinnostusta. Oma olettamukseni on se, etteivät viranomaistahot tiedä tutkimuksestani, ja vaikka tietäisivätkin, ei se kiinnostaisi heitä (vaikka omasta mielestäni pitäisi).”

”Asiantuntijoiden cv- ja tutkimusprofiileja kartoittamalla ja analysoimalla; suunnattuja hakuja lisäämällä. Tutkijantyön puitteiden epäkohtia parantamalla.”

¹²Vastaaja viittaa kuvassa 20 kuvattuihin yhteistyömuotoihin.

”Voisi järjestää konkreettisia vierailuja asiantuntijoiden ja viranomaisten organisaatioiden välillä, verkostoitumistapahtumat (esim. säännöllisesti toistuvat parin tunnin ‘aamukahvit’ jonkin teeman ympärillä), yhteisseminaarit, ‘ekskursiot’ Suomessa ja ulkomailla...”

”Temaattinen verkosto, joka koottaisiin eri puolelta Suomea olevista asiantuntijoista (opiskelijat, tutkijat, opettajat, kehittäjät jne.). Tähän tulisi olla vankka rahoituspohja ja tavoitteet, miten halutaan tarttua Venäjä ja turvallisuus-temaan. Korostan humanistisen otteen tärkeyttä sotatieteellisen ja kansainvälisen politiikan näkökulmien ohella.”

”Tutkimustuloksista tiedottaminen tutkimuskentältä viranomaisasiantuntijoille. Tarvittaessa luottamuksellisena ja tavoitteena vuorovaikutus. Tenure trackeihin¹³ vaihtomahdollisuuksia akateemisen tutkijan ja viranomaisen uran välillä.”

”Viranomaisten tulisi ensin rahoittaa tutkimusta ja sitä kautta asiantuntemuksen kertymistä ja ylläpitoa, jotta voidaan ajatella yhteistyötä. Niin kauan kuin tutkimusta ei rahoiteta, yhteistyö viranomaisten kanssa on hyväntekeväisyyttä.”

”Yhteiset projektit, yhteisjulkaisut, pysyvämmät verkostot.”

”Monet Kiinan tutkimukseen keskittyvät ulkomaiset tutkimuslaitokset julkaisevat vuoden alussa esim. Euroopan laajuisiin asiantuntijakyselyihin perustuvia ennusteita seuraavan vuoden todennäköisistä kehityskuluista. Venäjän osalta voisi olla jotain vastaavia esim. Suomen sisällä tai mieluiten kansainvälisenä yhteistyönä, ks. esim. Mericsin Kiina-kysely. Vaikka kyselyyn vastaavat tutkijat, siitä voi olla hyötyä myös viranomaisille ennakkointimielessä.”

”Jo ylipäänsä tiedon lisääminen erityyppisistä toimijoista ja toiminnasta auttaisi paljon mahdollisten yhteistyöverkostojen muodostamisessa.”

¹³ ”Tenure track” tarkoittaa professorin uran vakinaistamispolkua. Ks. tarkemmin esim. <https://www.professoriliitto.fi/tyo/tenure-track/>

”Turvallisuuspolitiikasta puhutaan paljon, mutta koen että Venäjän sisäpolitiikka ja sisäinen kehitys ovat merkittäväällä tavalla rajaamassa turvallisuuspolitiikan toteuttamisen reunaehdoja, joten niistä kysymyksistä olisi tärkeää tehostaa yhteistyötä tutkijoiden ja viranomaisten välillä ja toisaalta yhdistää politiikan ja talouden tutkijoiden, virkamiesten ja asiantuntijoiden osaamista.”

”Kolmikanta: Nuorten, tutkimusuraa harkitsevien harjoittelu - vanhempien tutkijoiden avulla tapahtuva harjoittelun ohjaus (työ toimii resurssina vanhemmille tutkijoille) - tukee viranomaisten tietotarpeita. Näin saadaan nuoria alalle kisa- ja kilpailutoiminnan kautta.”

”Media briefings / tiedottaminen omasta tutkimuksesta (tällä hetkellä vain aktiiviset tutkijat harrastavat siitä); tähän kannattaa saada tutkimusorganisaation viestintä mukaan.”

”Tutkijoille tietoa mitä tietoa viranomaiset tarvitsevat (tällä hetkellä se onnistuu ainoastaan tilaustutkimuksella), eli esim. rahoituspäätösten yhteydessä voi tiedottaa viranomaisille myös mitkä aiheet saivat rahoitusta (tämä lisäisi työtä säätiöille).”

”Avoimempaa keskustelua joko suljetuissa tilaisuuksissa tai muuten.”

Tutkijoille ja asiantuntijoille annettiin kyselyssä myös mahdollisuus kommentoida viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä ”vapaa sana”-osiossa. Seuraavassa poimintoja osiosta:

”Viranomaisilla ei tavallisesti ole aikaa osallistua tutkimustapahtumiin, raportteja vaaditaan erityisen pelkistetyssä muodossa. Usein selvitysten tekijöiksi valitaan entuudestaan tutut organisaatiot ja tekijät. Viranomaisnäkökulma määrää tutkimusselvitysten näkökulmaa.”

”Vienninedistyksessä yhteistyö viranomaisten kanssa toimii todella hyvin ja sujuvasti.”

"Isona ongelmana on se, että Venäjää ja esimerkiksi Lähi-itää lähestytään puhtaasti yhdysvaltalaisen ja länsimaisen rationalistisen paradigman näkökulmasta. Se estää ymmärtämästä Venäjän ortodoksikirkon, Venäjän poliittisten massojen ja Lähi-idän ISIS-ryhmän toimintaa. Se antaa vain länsimaiseen julkisuuteen sopivan ja julkisuutta miellyttävän selityksen asialle. Kun on vakavasti yrittänyt jo vuosikymmeniä lähestyä kysymystä toisesta näkökulmasta, ei jaksa oikein innostua englannin kielisen infon varaan rakentuvaan pohdintaan..."

"Avoin ja kannustava poikkeittieteellinen verkostoituminen voi synnyttää mielenkiintoisia uusia ja yhteisiä projekteja."

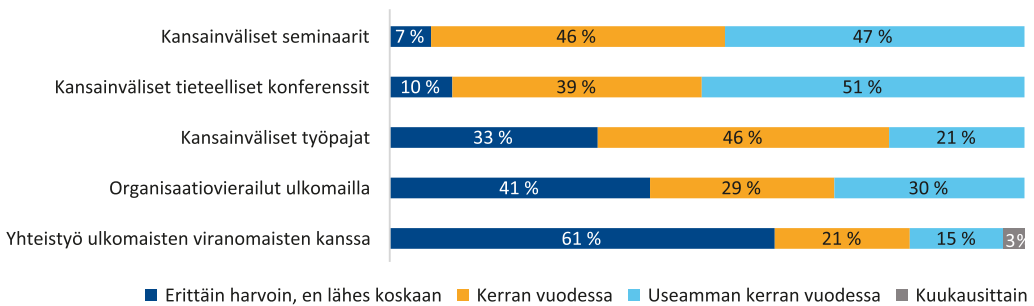
"Viranomaisten tulisi ymmärtää, että yliopistojen Venäjä-tutkimusta ei enää tehdä 'virkatyönä' vaan se vaatii erillisen rahoituksen. Mikäli viranomaiset ja muut tiedon hyödyntäjät tarvitsevat tutkimustietoa, sille pitää löytää maksaja."

"Viimeksi olin Berliinissä Kiinan ja Venäjän suhteisiin keskittyvässä seminaarissa, jonka osallistujat olivat yliopistoista, ajatushautomoista, Natosta, Saksan asevoimista ja Saksan valtionhallinnosta. Kyseessä oli suljettu tilaisuus, eli yleisöä ei ollut, puheenvuorot olivat lyhyitä ja keskustelulle oli varattu paljon aikaa. Joskus Suomessakin voisi järjestää tällaisia (tiedän että Venäjän osalta viranomaisilla on vastaavia ainakin Pohjoismaisessa kontekstissa) esim. niin että tilaisuudessa on erikseen suljettu ja avoin osuus sitä varten, ettei ulkomaisia asiantuntijoita tarvitsisi kutsua vain suljettua tilaisuutta varten."

"Seminaareja ja paneelikeskusteluja on ehdottomasti eniten. Paneelikeskustelut eivät enää jaksa ylläpitää yleisön mielenkiintoa, joten olen miettinyt kovasti vaihtoehtoja niille."

"Olen aktiivisesti tiedottanut tutkimuksesta mediassa, mutta viranomaisten kanssa yhteistyötä ei ole tehty. Olen vahvasti sitä mieltä, että asiantuntemustani voisi hyödyntää enemmän päätöksenteossa, lainsäädännön suunnittelussa ja muissa toimipiteissä."

Kansainvälisistä tutkimus- ja asiantuntijatyön yhteistyömuodoista kysyttäessä selvästi yleisimmiksi yhteistyön muodoiksi osoittautuivat kansainväliset tieteelliset konferenssit ja seminaarit: yhdeksän kymmenestä tai useampi vastaaja ilmoitti osallistuvansa vähintään kerran vuodessa alan kansainvälisiin tieteellisiin konferensseihin ja seminaareihin. Vastaavasti yli puolet Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen parissa työskentelevistä tutkijoista ja asiantuntijoista vierailee vähintään kerran vuoteen ulkomaisissa organisaatioissa tai osallistuu kansainvälisiin työpajoihin. Sen sijaan harvempi alan tutkija tai asiantuntija tekee aktiivisesti yhteistyötä ulkomaisten viranomaisten kanssa, sillä 61 % vastaajista ilmoitti harjoittavansa tätä yhteistyön muotoa ”erittäin harvoin” tai ”ei lähes koskaan”.

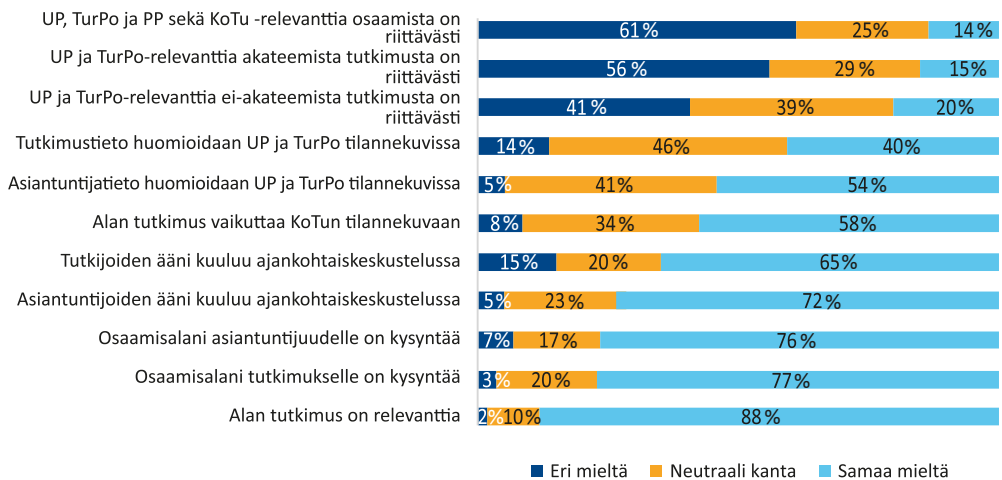

Kuva 21. ”Kuinka usein osallistutte työssänne seuraaviin kansainvälisen tason verkottumisen ja yhteistyön muotoihin?”

Vastaajilla oli halutessaan mahdollisuus myös tarkentaa minkä tyyppiseen kansainvälisen tason yhteistyöhön he yleensä osallistuvat. Akateeminen ja tutkimuksellinen yhteistyö painottui myös avoimen osion vastauksissa osiossa. Vastaajat mainitsivat esimerkiksi hakevansa rahoitusta yhteisrahoitusta kansainvälisen tason hankkeille yhdessä kansainvälisen tason toimijoiden kanssa, tekevänsä yhteistyötä ulkomaisten yliopistojen kanssa, matkustavansa alan konferensseihin, seminaareihin ja työpajoihin ulkomaille, tapaavansa ulkomaisia tutkijoita ja asiantuntijoita, vierailevansa ulkomaisissa yliopistoissa ja ajatushautomoissa sekä työskentelevänsä kansainvälisen tason toimijoiden kanssa yhteisprojektien ja- julkaisujen tiimoilta.

9 Tutkimuksen ja asiantuntijuuden merkitys ja yhteiskunnallinen hyödynnettävyys

Kysyttäessä Venäjä ja turvallisuus -aihepiirin parissa työskenteleviltä tutkijoilta ja asiantuntijoilta tutkimuksen sekä asiantuntijuuden merkityksestä ja yhteiskunnallisesta hyödynnettävyydestä nousi esiin muutamia selkeitä havaintoja. Ensinnäkin, selvä enemmistö kokee aihepiirin tutkimuksen relevantiksi ja oman osaamisalan tutkimukselle ja asiantuntijuudelle olevan kysyntää vastaisuudessakin. Aihepiirin tutkijoiden ja asiantuntijoiden koettiin myös saavan äänensä kuuluviin suomalaisessa ajankohtaiskeskustelussa.

Kuva 22. Tutkimuksen ja asiantuntijuuden merkitys ja yhteiskunnallinen hyödynnettävyys Suomessa. Lyhenteet: UP=Ulkopoliitiikka, TurPo=Turvallisuuspolitiikka, PP=Puolustuspolitiikka, KoTu=Kokonaisturvallisuus

Sen sijaan vastaajat olivat epävarmempia sen suhteen, kuinka paljon asiantuntija- ja tutkimustieto näkyy käytännössä muodostettaessa kuvaa tilannekuvaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta sekä kokonaisturvallisuudesta. Vaikka vastaajat kokivat alan tutkimuksen relevantiksi ja sille olevan kysyntää, samaan aikaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta relevanttia Venäjä ja turvallisuus -aiheista sektori-tutkimusta ja akateemista tutkimusta tehdään vastaajien mukaan liian vähän Suomessa. Lisäksi selvän enemmistön (61 %) mielestä Suomessa ei ole riittävästi ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä kokonaisturvallisuuden kannalta relevanttia osaamista ja asiantuntemusta.

10 Opetus ja koulutus

Kyselyyn vastanneista 63 % ilmoitti oman työorganisaationsa järjestävän Venäjä ja turvallisuus -teemoja käsitteleviä kursseja tai koulutuksia. Vastausten perusteella aihepiiriin liittyviä kursseja ja/tai koulutuksia järjestävät:

- Aleksanteri-instituutti
- Helsingin yliopisto
- Itä-Suomen yliopisto
- Jyväskylän yliopisto
- Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (Xamk)
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto
- Maanpuolustuskorkeakoulu
- Rajavartiolaitos / Raja- ja merivartiokoulu
- Suomalais-venäläinen kauppakamari
- Tampereen yliopisto
- Turun yliopisto

Kurssi -ja koulutustarjonnan osalta kysyttiin myös, kuinka monta alan tutkimuksen opetuskurssia tai koulutusta vastaajan organisaatio suurin piirtein järjestää lukuvuoden tai vuoden aikana. Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka monta opiskelijaa tai osallistujaa näille kursseille tai koulutuksiin vastaavasti osallistuu lukuvuoden tai vuoden aikana. Valitettavasti näistä vastauksista ei saatu luotettavia tuloksia kokonaiskuvan muodostamiseksi Venäjä ja turvallisuus -teemaisen opetuksen ja koulutuksen tarjonnasta Suomessa: esimerkiksi samaa organisaatiota edustavista vastaajista yksi saattoi ilmoittaa vuotuisten koulutusten lukumääräksi 1 ja osallistujamääräksi 10, ja toinen 20 ja 500. Tämä kielii yhtäältä epäonnistuneesta kysymyksenasettelusta – jonka mahdollisuus on aina läsnä kyselytutkimuksissa – ja toisaalta siitä, että vastaajien tulkinta Venäjä ja turvallisuus -teeman alle kuuluvista aihealueista on laaja.

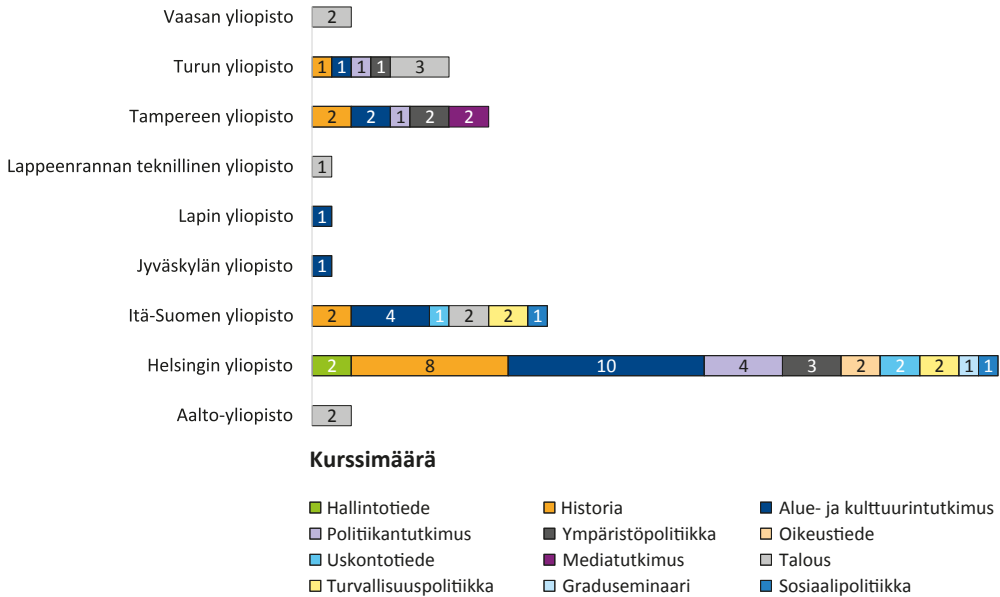
Edellä mainituista syistä päätettiin tässä selvityksessä tarkastella vastaajien omien opetus- ja koulutustarjonnan arvioiden sijaan tämän hetkistä Venäjä ja turvallisuus -aihepiirin opetus- ja koulutustarjontaa tarjoamalla läpileikkaus VIExpert-maisterikoulun vuoden 2019 kurssitarjontaan tutkimusaloittain. Venäjän ja itäisen Euroopan asiantuntijaopinnot eli VIExpert on Helsingin yliopiston alaisuudessa toimivan Aleksanteri-instituutin koordinoima 12 suomalaisen yliopiston yhteinen opintokokonaisuus, joka on toiminut vuodesta 1998 lähtien, ja josta on

valmistunut näiden vuosien aikana yli 600 alan asiantuntijaa.¹⁴ Koska merkittävä määrä suomalaisista Venäjä-asiantuntijoista on suorittanut kyseiset opinnot ja ohjelmassa ovat mukana suurimmat suomalaiset yliopistot, tarjoaa läpileikkaus kyseisen opintokokonaisuuden opetustarjonnasta hyvän kuvan tämän hetken suomalaisen Venäjä-tutkimuksen opetustarjonnasta.

Kuvassa 23 on kuvattu VIExpert-opintokokonaisuuden kurssitarjonta yliopistoittain ja kurssien teemojen mukaan luokiteltuna. Kuten kuvasta näkyy, Venäjä-aiheisia kursseja on VIExpert-verkoston yliopistoista tarjolla eniten Helsingin (35 kurssia), Itä-Suomen (12 kurssia) ja Tampereen yliopistoissa (9 kurssia). Tämä on linjassa myös tämän selvityksen kyselydatan kanssa, sillä kyselyyn saatiin eniten vastaajia nimenomaan kyseisistä yliopistoista (ks. kuva 4 tässä selvityksessä). Toinen kuvasta 23 esille nouseva havainto on turvallisuuspolitiikkaa käsittelevien kurssien vähäisyys: 70:stä tarjolla olevasta kurssista ainoastaan neljä käsittelee suoraan otsikotasolla turvallisuuspolitiikkaa, joka vastaa noin kuutta prosenttia vuoden 2019 VIExpert-opintojen kurssitarjonnasta.

VIExpert-opintojen kurssitarjonta käy yksiin tässä selvityksessä aiemmin esille nousseen havainnon kanssa siitä, että Suomessa on riittämättömästi Venäjä ja turvallisuus -aiheista turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä kokonaisturvallisuutta koskevien kysymysten osaamista. Toisaalta turvallisuuspolitiikkaa käsittelevien kurssien tarjonta on vähäistä myös sitä taustaa vasten, että kyselyn vastaajien mukaan yleisen mielenkiinnon turvallisuustutkimusta kohtaan koetaan kasvaneen viime vuosina ja aihe koetaan yhteiskunnallisesti aiempaa tärkeämpänä (ks. kuva 14 tässä selvityksessä).

¹⁴ Ks. tarkemmat tiedot: <https://www.helsinki.fi/fi/aleksanteri-instituutti/viexpert-venajan-ja-itaisen-euroopan-asiantuntijaopinnot>

Kuva 23. Aleksanteri-instituutin koordinoimien valtakunnallisten VIEExpert-asiiantuntija-opintojen kurssitarjonta tutkimusaloittain. Kuten kuvasta käy ilmi, suoraan turvallisuuspolitiikkaa käsittelevien kurssien tarjonta on vähäistä.

Tässä kohtaa on tosin tarpeen huomioida, että monet VIEExpert-opintojen kursseista ovat luonteeltaan monitieteisiä ja ne voivat käsitellä usean tutkimusalan teemoja samaan aikaan. Esimerkiksi aluetutkimukseen, historiaan ja politiikantutkimukseen liittyvillä kursseilla käsitellään monesti myös turvallisuuspolitiikan teemoja. Lisäksi edellisessä kuvassa esitetty jako VIEExpertin kurssitarjonnan tutkimusalueisiin perustuu selvityksen tekijän karkeaan otsikkotasoiseen temaattiseen jaotteluun. Vertailussa eivät ole mukana myöskään Maanpuolustuskorkeakoulun Venäjä-aiheiset kurssit, koska kyseinen organisaatio ei ole osa VIEExpert-verkostoa.

Tästä huolimatta kuvassa 23 esitetyn datan ja tässä selvityksessä aiemmin esille nousseiden Venäjä ja turvallisuus -aihepiirin tutkimuksen ja asiantuntijuuden kysynnän valossa Suomessa vaikuttaa olevan alitarjontaa Venäjä ja turvallisuus -aiheisestä turvallisuuspolitiikan opetuksesta ja koulutuksesta.

11 Lopuksi

Tämän selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa suomalaista Venäjä ja turvallisuus -tutkimusta ja -asiantuntemusta sekä tutkija- ja asiantuntijakentän näkemyksiä viranomaisten kanssa tehtävästä alan yhteistyöstä.

Selvityksessä esiin nousseiden havaintojen mukaan Venäjä ja turvallisuus -tutkimus ja asiantuntemus koetaan entistä tärkeämpänä Euroopan turvallisuustilanteen muuttua Ukrainan konfliktin seurauksena. Alan rahoituksen tai tutkimuksen ei koeta merkittävästi lisääntyneen huolimatta kasvaneesta Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen ja -asiantuntemuksen kysynnästä viime vuosina. Venäjä ja turvallisuus -asiantuntemuksen ei koeta myöskään lisääntyneen merkittävästi Suomessa viime vuosina, ja etenkin ns. kovan turvallisuuden teemoja tutkitaan selvityksen kyselydatan perusteella suhteellisen vähän (ks. kuvat 11 ja 22). Toisaalta on hyvä pitää mielessä, että alan asiantuntemuksen lisääminen ei tapahdu hetkessä. Asiantuntijoiden kouluttaminen vie aikaa, ja muutamassa vuodessa on tuskin mahdollista kouluttaa merkittävää määrää uusia tutkijoita ja asiantuntijoita – varsinkin jos tutkimuksen sekä opetuksen resurssit ja opetustarjonta eivät näytä kohtaavan lisääntyneen kysynnän kanssa, kuten selvityksen datasta käy ilmi.

Viranomaisten sekä tutkijoiden ja asiantuntijoiden välisen yhteistyön osalta suurimmaksi haasteeksi ja ongelmakohtaksi koetaan epätietoisuus viranomaispuolen yhteistyömahdollisuuksista ja tahoista (kuva 19). Tämä näkyy osittain myös siinä, että Venäjä ja turvallisuus -aihepiirin tutkijoiden ja asiantuntijoiden keskuudessa kysytyimpiä yhteistyömuotoja ovat verkostoitumiseen ja aihepiirin opiskelijoille suunnatut yhteistyömuodot, kuten harjoittelut, työpajat, vaihto-opinnot sekä yleisen kiinnostuksen ja tietämyksen lisääminen Venäjä ja turvallisuus -teemoja kohtaan (kuva 20).

Yhteistyömahdollisuuksien löytäminen sekä yhteistyölle varatun rahoituksen ja ajan niukkuus aiheuttavat haasteita viranomaisten sekä tutkija- ja asiantuntijakentän väliselle yhteistyölle. Lisäksi yhtenä haasteena voidaan nähdä Venäjä- ja turvallisuus -aihepiirin opetuksen määrän lisääminen tilanteessa, jossa alan asiantuntijoiden ja tutkimuksen määrä koetaan vähäiseksi.

Tämän selvityksen perusteella suomalaiselle Venäjä ja turvallisuus -tutkimukselle ja -asiantuntijuudelle on kysyntää myös tulevaisuudessa. Tutkija- ja asiantuntijakentän työllistymisnäkymät vaikuttavat puolestaan Venäjä ja turvallisuus -teemojen kannalta relevantteja aloja opiskelevien opiskelijoiden työurien suuntautumiseen etenkin yleispätevöittävien alojen osalta (esim. valtio- ja kauppatieteet, humanistiset alat). Jos muiden yleispätevöittävien alojen tutkimuksen ja asiantuntemuksen aihepiirien rahoitus- ja tulevaisuudennäkymät näyttävät huomattavasti valoisimmilta, voi olla vaikeaa saada yleispätevöittävän tutkinnon saaneita osaajia työllistymään nimenomaan Venäjä- ja turvallisuus -aihepiiriin pariin.

Lopuksi on syytä huomauttaa, että selvityksen Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen ja -asiantuntijuuden rahoitusta ja resursseja koskevaan dataan on suhtauduttava tietyllä varauksella, sillä kyseessä ovat vastaajien *mielikuvat* rahoituksen ja resursseiden tasosta. Tutkimuksen ja asiantuntemuksen rahoitusta ja resursseja koskevat kysymykset olivat mielipideväittämiä eivätkä esimerkiksi tarkkoja rahasummia tiedustelevia kysymyksiä. Näin ollen tutkimuksen ja asiantuntemuksen rahoitusta ja resursseja kuvataan selvityksessä vain karkeasti. Yksi selvityksen ulkopuolelle jäänyt osa-alue olikin Venäjä ja turvallisuus -tutkimuksen ja -asiantuntijuuden rahoituksen tarkka määrä organisaatioittain ja tutkimuslaitoksittain – organisaatioiden tilinpitotavat vaihtelevat, joten tarkkojen organisaatiokohtaisten rahoitusmäärien selvittäminen oli liian haastava tehtävä tämän selvityksen puitteissa tehtäväksi. Muun muassa tämä voisi olla yksi mahdollisista tulevien selvitysten tarkastelun kohteista.

12 Liitteet

Vastaajien kokonaismäärä: 63

1. Mistä Venäjä-tutkimus- tai asiantuntijatyönne saa pääosin rahoituksensa?

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Organisaation oma budjettirahoitus	28	45 %
Julkiselta sektorilta ulkoisena rahoituksena	14	23 %
Yksityiseltä sektorilta ulkoisena rahoituksena	2	3 %
Säätiöiltä ulkoisena rahoituksena	12	19 %
Jostain muualta, mistä?	6	10 %

2. Mitä mieltä olette seuraavista rahoitukseen ja resursseihin liittyvistä väittämistä?

Valitkaa parhaiten mielipidettänne vastaava vastausvaihtoehto:

Vastaajien määrä: 62

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Olen tyytyväinen tutkimusalani rahoitukseen organisaationi sisällä	6 %	31 %	21 %	35 %	6 %
Rahoitusmahdollisuudet tutkimukselleni ovat parantuneet vuoden 2014 jälkeen	15 %	32 %	32 %	18 %	3 %
Olen tyytyväinen tutkimusprojektieni rahoituksen tasoon	6 %	27 %	15 %	45 %	6 %
Rahoituksen löytäminen tutkimukselleni on useimmiten helppoa	15 %	36 %	28 %	15 %	7 %
Olen tyytyväinen organisaationi tarjoamaan tukeen työtehtävieni suorittamiseen	3 %	18 %	11 %	56 %	11 %

3. Alan tutkimuksen rahoituksen taso kansainvälisessä vertailussa.**Valitkaa parhaiten mielipidettänne vastaava vastausvaihtoehto:**

Vastaajien määrä: 60

	Huomatavasti vähemmän	Vähemmän	Saman verran tai jokseenkin saman verran	Enemmän	Huomatavasti enemmän
Rahoitetaanko Suomessa Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää tutkimusta suhteessa kansainväliseen tasoon mielestänne	5 %	20 %	57 %	18 %	0 %

4. Kuinka usein työskentelette seuraavien aiheiden parissa?

Valitkaa kuvaavin vastausvaihtoehto:

Vastaajien määrä: 62

	Erittäin harvoin, en käytännössä koskaan	Muutaman kerran vuodessa	Kuukausittain	Viikoittain	Päivittäin tai lähes päivittäin
Aluepolitiikka	39 %	34 %	17 %	8 %	2 %
Aluetutkimus, alueiden tutkimus	21 %	30 %	20 %	18 %	11 %
Arktinen	57 %	27 %	8 %	5 %	3 %
Arvot ja asenteet	11 %	25 %	31 %	21 %	11 %
Asevoimat	55 %	18 %	13 %	8 %	5 %
Eliitti ja vallanpitäjät	20 %	25 %	21 %	21 %	13 %
Energiapolitiikka	55 %	23 %	12 %	7 %	3 %
Filosofia	47 %	24 %	10 %	14 %	5 %
Hallintojärjestelmä	18 %	34 %	23 %	16 %	8 %
Historia	21 %	25 %	13 %	23 %	18 %
Hybridivaikuttaminen	37 %	22 %	23 %	8 %	10 %
Identiteettitutkimus, identiteetti-politiikka	26 %	16 %	26 %	15 %	16 %
Itämeri/lähialue	35 %	28 %	20 %	12 %	5 %
Järjestäytynyt rikollisuus	65 %	23 %	7 %	3 %	2 %
Kansalaisyhteiskunta	22 %	31 %	25 %	14 %	8 %
Kansallisuuspolitiikka	34 %	36 %	10 %	10 %	10 %
Kaupalliset suhteet	47 %	30 %	8 %	7 %	8 %
Kieli, kirjallisuus ja kulttuuri	37 %	18 %	19 %	11 %	15 %
Korruptio	37 %	40 %	8 %	10 %	5 %
Kyberturvallisuus	62 %	22 %	13 %	2 %	2 %
Lainsäädäntö	42 %	27 %	15 %	12 %	5 %
Mediatutkimus	33 %	20 %	28 %	13 %	7 %
Muuttoliikkeet	45 %	28 %	10 %	8 %	8 %
Oikeusjärjestelmä, oikeusvaltio	38 %	32 %	17 %	7 %	7 %
Puolustusteollisuus	64 %	18 %	16 %	2 %	0 %
Rajat ylittävä rikollisuus	70 %	25 %	0 %	2 %	3 %
Rajaturvallisuus	72 %	20 %	2 %	3 %	3 %
Sosiaalipolitiikka	47 %	32 %	12 %	8 %	2 %
Sosiologia	43 %	27 %	13 %	13 %	3 %
Sotilaspolitiikka	67 %	8 %	10 %	11 %	3 %
Talous	30 %	25 %	17 %	13 %	15 %
Teknologia	40 %	27 %	13 %	15 %	5 %
Terrorismi	70 %	20 %	8 %	2 %	0 %
Turvallisuusjohtaminen	68 %	17 %	7 %	5 %	3 %
Turvallisuuspolitiikan tutkimus	52 %	22 %	3 %	12 %	12 %
Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-osaaminen	40 %	30 %	20 %	8 %	2 %
Ulkopolitiikka	21 %	13 %	33 %	16 %	16 %
Uskonto	50 %	22 %	13 %	7 %	8 %
Vaalit ja vaalijärjestelmä	53 %	39 %	7 %	0 %	2 %
Viranomaiset, viranomaisyhteistyö	37 %	28 %	20 %	10 %	5 %
Väestötutkimus	57 %	27 %	12 %	5 %	0 %
Ympäristö ja luonnonvarat	52 %	23 %	17 %	5 %	3 %
Ympäristöturvallisuus	72 %	17 %	8 %	2 %	2 %

5. Kuinka usein käytätte tutkimus- tai asiantuntijatyössänne seuraavia Venäjään liittyviä aineistoja?

Vastaajien määrä: 62

	Erittäin harvoin tai en lähes koskaan	Muutaman kerran vuodessa	Kuukausittain	Viikottain	Päivittäin tai lähes päivittäin
Akateemiset tutkimukset	2 %	15 %	16 %	27 %	40 %
Arkistomateriaalit	34 %	31 %	20 %	8 %	7 %
Big data eli massadata (= jatkuvasti lisääntyvää tietomassaa, esim. sosiaalisen median sisällöt)	43 %	30 %	16 %	10 %	2 %
Ei-julkiset asiakirjat	61 %	23 %	10 %	5 %	2 %
Haastatteluaineistot	26 %	33 %	21 %	15 %	5 %
Viralliset julkiset asiakirjat (strategiat, ohjelmat, lainsäädäntö jne.)	6 %	27 %	29 %	24 %	13 %
Puheet ja julkiset lausunnot/esiintymiset	8 %	27 %	27 %	23 %	15 %
Kansainväliset aineistot	2 %	22 %	20 %	25 %	31 %
Venäjänkieliset aineistot	16 %	11 %	13 %	18 %	42 %
Kulttuurituotteet (elokuvat, musiikki)	49 %	20 %	20 %	7 %	5 %
Mielipidetutkimukset (kyselyt, gallupit)	18 %	34 %	33 %	10 %	5 %
Raportit, selvitykset	5 %	31 %	34 %	16 %	15 %
Rekisteriaineistot	65 %	20 %	12 %	3 %	0 %
Sosiaalinen media	30 %	28 %	16 %	15 %	11 %
Talousennusteet	43 %	23 %	23 %	5 %	5 %
Tilastot	15 %	33 %	31 %	11 %	10 %

6. Miten koette Venäjään ja turvallisuuteen liittyvän tutkimuksen ja osaamisen kehityksen viimeisen 5 vuoden aikana?

Valitkaa seuraaville väitteille sopivin vastausvaihtoehto:

Vastaajien määrä: 62

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvään tutkimukseen on panostettu enemmän organisaatiossani	8 %	16 %	42 %	26 %	8 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvään tutkimuksen määrä on lisääntynyt organisaatiossani	8 %	19 %	37 %	26 %	10 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvän tutkimuksen asiantuntijoita on aiempaa enemmän organisaatiossani	10 %	34 %	35 %	16 %	5 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvään tutkimuksen resurssit (rahoitus, henkilöstömäärät) ovat kohentuneet	15 %	24 %	35 %	23 %	3 %
Yleinen mielenkiinto Venäjään ja turvallisuuteen liittyvään tutkimukseen on kasvanut	2 %	6 %	21 %	55 %	16 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvä tutkimus koetaan yhteiskunnallisesti aiempaa tärkeämpänä Suomessa	2 %	5 %	23 %	52 %	19 %
Suomalaista Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää akateemista tutkimusta arvostetaan aiempaa enemmän kansainvälisesti	2 %	8 %	60 %	24 %	6 %
Suomalaista Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää ei-akateemista asiantuntijuutta arvostetaan aiempaa enemmän kansainvälisesti	0 %	3 %	74 %	18 %	5 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää akateemista tutkijan uraa pidetään houkuttelevampana ja arvostetumpana	6 %	19 %	55 %	19 %	0 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää ei-akateemista asiantuntijauraa pidetään houkuttelevampana ja arvostetumpana	5 %	18 %	56 %	19 %	2 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvän akateemisen tutkimuksen tulevaisuuden näkymät ovat parantuneet Suomessa	8 %	21 %	43 %	28 %	0 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvän ei-akateemisen asiantuntijuuden tulevaisuuden näkymät ovat parantuneet Suomessa	7 %	16 %	56 %	20 %	2 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvän tutkimuksen tulevaisuuden näkymät ovat paremmat ulkomailla kuin Suomessa	2 %	19 %	60 %	15 %	5 %

7. Oletteko harkinnut siirtymistä tutkijaksi tai asiantuntijaksi ulkomaille?

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Kyllä	28	45 %
En	34	55 %

8. Miksi olette harkinneet siirtymistä tutkijaksi tai asiantuntijaksi ulkomaille?

Vastaajien määrä: 29

	n	Prosentti
Korkeampi palkkataso	4	14 %
Paremmat työskentelypuitteet	5	17 %
Työn suurempi arvostus ulkomailla	5	17 %
Asiantuntemuksen taso korkeampaa ulkomailla	1	3 %
Henkilökohtaiset syyt (esim. perhesyyt)	5	17 %
Jokin muu syy, mikä?	9	31 %

9. Venäjä-tutkijoiden/asiantuntijoiden ja viranomaisten välinen yhteistyö. Minkä yleisarvosanan antaisitte seuraaville yhteistyön osa-alueille?

Vastaajien määrä: 61

	Huono	Tyydyttävä	Hyvä	Kiitettävä	Erinomainen	En osaa sanoa
Yhteistyöhön panostaminen	10 %	26 %	38 %	15 %	3 %	8 %
Yhteistyön kehittäminen	7 %	38 %	26 %	13 %	3 %	13 %
Yhteistyölle varattu aika	15 %	41 %	25 %	5 %	2 %	13 %
Yhteistyön lisäarvon tunnistaminen organisaatiossani	11 %	30 %	30 %	16 %	3 %	10 %
Yhteistyön sujuvuus	7 %	25 %	31 %	23 %	0 %	15 %
Organisaationi harjoittama viranomaisyhteistyön määrä	7 %	26 %	30 %	8 %	8 %	21 %

10. Mitkä asiat koette suurimmiksi haasteisiksi ja ongelmakohtiksi tutkimus- ja asiantuntijatahojen ja viranomaisten välillä?

Vastaajien määrä: 62

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Erilaiset tavoitteet tutkimustoiminnalle	0 %	10 %	36 %	48 %	7 %
Epätietoisuus siitä, mitä yhteistyömahdollisuuksia ja -tahoja on olemassa viranomaispuolella	0 %	10 %	20 %	54 %	16 %
Ennakkoluulot yhteistyötä kohtaan	5 %	39 %	31 %	23 %	2 %
Yhteistyön heikko koordinointi	2 %	20 %	28 %	46 %	5 %
Organisaatioiden väliset toimintakulttuuri-erot	0 %	11 %	30 %	48 %	11 %
Yhteistyölle varattujen resurssien riittämättömyys	0 %	12 %	33 %	37 %	18 %
Yhteistyöhön kuuluva aika on pois omasta tutkimus- tai asiantuntijatyöstä	2 %	20 %	35 %	32 %	12 %

11. Mitä seuraavista verkostoitumisen ja yhteistyön muodoista toivoisitte enemmän tai vähemmän? Valitkaa mielipidettänne parhaiten kuvaava vaihtoehto:

vaihtoehto:

Vastaajien määrä: 62

	Paljon vähemmän	Vähemmän	Nykyinen määrä on sopiva	Enemmän	Paljon enemmän
Yhteistyö Suomen viranomaisten kanssa	0 %	0 %	42 %	53 %	5 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvään tutkimuksen kotimaiset akateemiset konferenssit	0 %	0 %	47 %	46 %	7 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvään tutkimuksen ulkomaiset akateemiset konferenssit	0 %	2 %	61 %	32 %	5 %
Suurelle yleisölle avoimet keskustelutapahtumat	0 %	7 %	47 %	41 %	5 %
Ei-julkiset asiantuntijakeskustelut	0 %	5 %	30 %	61 %	5 %
Tieteelliset seminaarit	0 %	2 %	52 %	40 %	7 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvät opiskelijoille, tutkijoille ja asiantuntijoille suunnatut yhteiset työpajat	0 %	2 %	25 %	64 %	8 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyviä opintoja suorittavien opiskelijoiden vaihto-opinnot	2 %	2 %	30 %	53 %	13 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyviä opintoja suorittavien opiskelijoiden harjoittelut	2 %	2 %	29 %	53 %	15 %
Venäjän ja turvallisuuden parissa työskentelevien asiantuntijoiden verkostotoiminta	0 %	2 %	27 %	60 %	12 %
Venäjän ja turvallisuuden tutkijoiden ja asiantuntijoiden yhteinen julkaisutoiminta	0 %	2 %	49 %	42 %	7 %
Yleisen kiinnostuksen ja tietämyksen lisääminen Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää tutkimusta kohtaan	0 %	3 %	30 %	48 %	18 %
Organisaatiovierailut	0 %	2 %	39 %	53 %	7 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvien opinnäytetöiden toimeksiannot	0 %	2 %	32 %	53 %	14 %
Systemaattiset yhteistyömuodot (esim. yhteistyössä laaditut strategiat, toimeenpano-ohjelmat, tutkimusohjelmat yms.)	2 %	4 %	49 %	37 %	9 %
Think tank/ajatushautomo -tyyppinen yhteistyö	2 %	5 %	37 %	47 %	10 %

12. Miten alan tutkijoiden/asiantuntijoiden ja viranomaisten välistä yhteistyötä mielestänne voisi ja tulisi kehittää (ml. konkreettisia toimenpide-ehdotuksia)?

Vastaajien määrä: 19

Avoim tekstikenttä, johon vastaajat saivat halutessaan kommentoida miten viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä voisi ja tulisi kehittää. Kappaleessa 8 on poimintoja näistä vastauksista.

13. Kuinka usein osallistutte työssänne seuraaviin kansainvälisen tason verkottumisen ja yhteistyön muotoihin?

Vastaajien määrä: 61

	Erittäin harvoin, en lähes koskaan	Kerran vuodessa	Useamman kerran vuodessa	Kuukausittain
Yhteistyö ulkomaisten viranomaisten kanssa	61 %	21 %	15 %	3 %
Kansainväliset tieteelliset konferenssit	10 %	39 %	51 %	0 %
Kansainväliset seminaarit	7 %	46 %	48 %	0 %
Kansainväliset työpajat	33 %	46 %	21 %	0 %
Organisaatiovierailut ulkomailla	41 %	29 %	31 %	0 %

14. Voitte halutessanne tarkentaa seuravaaksi minkä tyyppistä kansainvälisen tason yhteistyötä yleensä teette:

Vastaajien määrä: 12

Avoim tekstikenttä, johon vastaajat saivat täsmentää halutessaan minkä tyyppistä kansainvälisen tason yhteistyötä he tekevät.

15. Vapaa sana -osio tutkijoiden ja viranomaisten yhteistyöhön liittyen. Voitte tässä täsmentää halutessanne näkemyksiänne yhteistyöstä:

Vastaajien määrä: 10

Avoim tekstikenttä, johon vastaajat saivat halutessaan täsmentää näkemyksiään viranomaisten kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Tämän selvityksen luvussa 8 on poimintoja näistä vastauksista.

16. Venäjään ja turvallisuuteen liittyvän tutkimuksen ja asiantuntijuuden yhteiskunnallinen näkyvyys sekä hyödynnettävyys Suomessa.

Valitkaa seuraavista väitteistä parhaiten mielipidettäne vastaava vastausvaihtoehto:

Vastaajien määrä: 60

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää tutkimusta pidetään relevanttina	0 %	2 %	10 %	78 %	10 %
Venäjän ja turvallisuuden parissa työskentelevät akateemiset tutkijat saavat äänensä kuuluviin ajankohtaiskeskustelussa	2 %	13 %	20 %	58 %	7 %
Venäjän ja turvallisuuden parissa työskentelevät ei-akateemiset asiantuntijat saavat äänensä kuuluviin ajankohtaiskeskustelussa	0 %	5 %	23 %	68 %	3 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvä tutkimustieto huomioidaan muodostettaessa tilannekuvaa ulko- ja turvallisuuspolitiikasta	2 %	12 %	46 %	39 %	2 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvä ei-akateeminen asiantuntijatiieto huomioidaan muodostettaessa tilannekuvaa ulko- ja turvallisuuspolitiikasta	0 %	5 %	41 %	49 %	5 %
Venäjään ja turvallisuuteen liittyvä tutkimus vaikuttaa kokonaisturvallisuuden tilannekuvaan	2 %	7 %	34 %	49 %	8 %
Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta relevanttia Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää akateemista tutkimusta tehdään riittävästi	3 %	53 %	29 %	15 %	0 %
Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta relevanttia Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää ei-akateemista tutkimusta (sektoritutkimus, esim. ajatushautomot) tehdään riittävästi	3 %	37 %	39 %	17 %	3 %
Ulko-, turvallisuus ja puolustuspolitiikan sekä kokonaisturvallisuuden kannalta relevanttia Venäjään ja turvallisuuteen liittyvää osaamista ja asiantuntijuutta on riittävästi	14 %	47 %	25 %	12 %	2 %
Oman osaamisalani akateemiselle tutkimukselle on kysyntää	2 %	2 %	20 %	61 %	15 %
Oman osaamisalani ei-akateemiselle asiantuntijuudelle on kysyntää	0 %	7 %	17 %	62 %	15 %

17. Järjestetäänkö organisaationne alan opetusta tai koulutusta?

Vastaajien määrä: 59

	n	Prosentti
Kyllä	37	63 %
Ei	22	37 %

18. Kuinka montaa alan tutkimukseen opetuskurssia järjestätte keskimäärin lukuvuoden/vuoden aikana? Entä kuinka monta opiskelijaa osallistuu kursseillenne keskimäärin lukuvuodessa/vuodessa? Antakaa vastaus numeroina (1, 2, 3, 4...).

Opetustarjontaa ja kurssien opiskelijamääriä koskevien vastausten hajonta oli sen verran suuri, että kysymyksillä saatua dataa ei valitettavasti voi pitää luotettavana. Tästä syystä liitteissä on tämän kysymyksen osalta ainoastaan alkuperäinen kysymyksenasettelu eikä lainkaan kuvailevia tilastoja.

Venäjä turvallisuus -aiheista opetustarjontaa tarkasteltiin selvityksessä tarjoamalla läpileikkaus valtakunnallisten Venäjän ja itäisen Euroopan asiantuntijaopintojen (VIExpert) tämän hetkisestä kurssitarjonnasta (ks. tarkemmin luku 10 "Opetus ja koulutus").

19. Kuinka monta Venäjään liittyvää koulutustilaisuutta järjestätte keskimäärin vuoden aikana? Entä kuinka monta osallistujaa koulutuksissanne on suurin piirtein? Antakaa vastaus numeroina (1, 2, 3, 4...).

Koulutusten ja niiden osallistumäärien vastausten hajonta oli niin suurta, että vastauksista saatua dataa ei voida pitää luotettavana. Tämän vuoksi liitteissä on ainoastaan alkuperäinen kysymyksenasettelu eikä lainkaan kuvailevia tilastoja.

20. Syntymävuotenne (vastaus numeroina):

Vastaajien määrä: 58

	Minimi-arvo	Maksimi-arvo	Keski-arvo	Mediaani
Syntymävuosi	1948	1996	1972	1972

21. Sukupuolenne:

Vastaajien määrä: 61

	n	Prosentti
Nainen	28	46 %
Mies	33	54 %
Muu	0	0 %

22. Oppiarvonne ja koulutustustanne sekä suuntautumisenne/erikoistumisalanne (esim. YTM, kv. suhteiden koulutusohjelma, Venäjän sisäinen kehitys):

Vastaajien määrä: 60

Avoim vastaus, johon vastaajat saivat itse kuvailla ammatillista suuntautumistaan ja erikoisalaansa. Vastauksia on visualisoitu tämän selvityksen kuvassa 5.

	n	Prosentti
FT	16	27 %
VTT / YTT	15	25 %
VTM / YTM	9	14 %
FM	4	6 %
KTT	3	5 %
ST	3	5 %
KTM	2	3 %
Muut	6	10 %
Ei vastausta	3	5 %

23. Ammattinimikkeenne:

Vastaajien määrä: 58

Avoim vastaus, jossa vastaajat saivat itse määrittellä ammattinimikkeensä.

24. Venäjänkielen taitotasonne? Suluissa CEFR-taso helpottamaan taitotason määrittelyä (<https://www.aalto.fi/fi/aalto-yliopiston-avoin-yliopisto/kielten-taitotasojen-kuvaukset>):

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Ei venäjänkielen taitoa	10	16 %
Välttävä (A1)	4	6 %
Tyydyttävä (A2)	2	3 %
Hyvä (B1–B2)	18	29 %
Kiitettävä (C1)	12	19 %
Erinomainen (C2)	16	26 %

25. Työskentelettekö Venäjän parissa:

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Tutkijana yliopistossa	28	45 %
Tutkijana sektoritutkimuslaitoksessa	3	5 %
Tutkijatohtorina yliopistossa	2	3 %
Tutkijatohtorina sektoritutkimuslaitoksessa	1	2 %
Väitöskirjatutkijana yliopistossa	12	19 %
Väitöskirjatutkijana sektoritutkimuslaitoksessa	1	2 %
Asiantuntijana	9	15 %
Tutkimushallinnossa	0	0 %
Jossain muussa roolissa, missä?	6	10 %

26. Onko työsuhteenne:

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
vakinainen / toistaiseksi voimassaoleva	36	58 %
määräaikainen sijaisuus	2	3 %
projektiperusteinen	7	11 %
apurahaperusteinen	9	15 %
jokin muu, mikä?	8	13 %

27. Kuinka monta vuotta olette työskennellyt Venäjään liittyvän tutkimuksen tai asiantuntemuksen parissa (vastaus numeroina)?

Vastaajien määrä: 63

	Minimi	Maksimi	Mediaani
Vuosien lukumäärä	1	48	19

28. Missä organisaatiossa työskentelette tällä hetkellä?

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Aalto-yliopisto	0	0 %
Aleksanteri-instituutti (Helsingin yliopisto)	6	10 %
BOFIT / Suomen Pankki	3	5 %
East Office of Finnish Industries	2	3 %
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos – ETLA	0	0 %
Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus (Hybrid COE)	0	0 %
Helsingin yliopisto	12	19 %
Itä-Suomen yliopisto	12	19 %
Jyväskylän yliopisto	3	5 %
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (Xamk)	2	3 %
Lapin yliopisto	1	2 %
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	1	2 %
Maanpuolustuskorkeakoulu	3	5 %
Oulun yliopisto	0	0 %
Poliisiammattikorkeakoulu	0	0 %
Puolustusvoimien tutkimuslaitos	1	2 %
Rajavartiolaitos / Raja- ja merivartiokoulu	1	2 %
Suomalais-venäläinen kauppakamari	2	3 %
SUPO	0	0 %
Svenska handelshögskolan	0	0 %
Taideyliopisto	0	0 %
Tampereen teknillinen yliopisto	0	0 %
Tampereen yliopisto	6	10 %
Turun yliopisto	2	3 %
Ulkopoliittinen instituutti	3	5 %
Vaasan yliopisto	0	0 %
Åbo Akademi	1	2 %
Jokin muu organisaatio, mikä?	1	2 %

Puolustusministeriö

Eteläinen Makasiinikatu 8
PL 31, 00131 Helsinki

Puh. +358 295 16001

www.defmin.fi